

ДӘСТҮР

АУЗЫНЫҢ ДУАСЫ, БАТАСЫНЫҢ БӘТУӘСІ ЖОҚ ...

ҚАТТЫРАҚ АЙТУҒА
ТУРА КЕЛДІ. ҚАШАҢҒЫ
ЖАУЫРДЫ ЖАБА ТОҚЫП,
ЖАРАМСАҚТАНАМЫЗ!
БҮГІНГІ ҚОҒАМДА
АҚСАҚАЛДАРҒА ДЕГЕН
БҰҚАРАНЫҢ ӨКПЕСІ
ҚАРА ҚАЗАНДАЙ. БӘРІНЕ
БІРДЕЙ ТОПЫРАҚ
ШАШУДАН АУЛАҚПЫЗ.
АЛАЙДА КӨЗГЕ ШЫҚҚАН
СҮЙЕЛДЕЙ КӨРІНІП ТҰРҒАН
КЕМШІЛІКТЕРІН АЙТПАСАҚ,
АЗАМАТТЫҒЫМЫЗ ҚАЙСЫ?!

«Үлкеннің алдын кеспе, елеусіз қаласың, кішінің жолын кеспе, көмусіз қаласың» деген тәмсілді де санамызға түйіп жүрміз. Үлкен атына сай болса дейміз ғой баяғы. Бірақ аға буындардың аузынан сөзі, үстінен бөзі түскен өкілдерінің өкінішті қылықтары мен өткінші сөздері өзегемізді өртеп жүр. Жақында Алматы облысы, Көксу ауданында Балпық би бабамыздың 325 жылдығына орай ұйымдастырылған «Бабалардың ерлігі - Тәуелсіздіктің тірегі» атты мерейтойлық шаралар қатарында батагөй қарттардың «Бата сөзі - ата сөзі» атты сайысы өтті. Балпық әулиенің ғана емес, ел есінде жатталып қалған даналарымыздың ғибратты сөздері, биліктері мен баталары, ел бірлігіне қатысты айтқан ұлағатты сөздері мен пайымды пікірлері айтылған, бүгінгі үлкендеріміздің жастарға жөн сілтеуі мен бата беруі сынаққа түскен оңтүстік өңірлік (Алматы, Жамбыл, Түркістан, Қызылорда, облыстары

мен Шымкент және Алматы қалалары атынан) батагөй қариялар арасында болған байқаудан басымыз төмен салбырап қайттық. Аймақтық жарыс болған соң тайлы-таяғы қалмай жиналып, жан - дүниелерін байытып қайтуға құлшынған, дуалы ауыз ақсақалдар бата беруден, ғибратты сөздер айтудан елді аузына қаратады деген үмітпен жиналған жұрттың көңілі су сепкендей басылды. «Байқау, байқау болмады, миды шайқау болды. Жүргізуші «Жетісу» газеті бас редакторының орынбасары, ақын Жұматай Өміреев:

«Сақалы күмістей,
Шапаны жайлаудай.
Батасы киелі,

Сөзі жүйелі ақсақалдарымыздың басын қосқан Жетісу жерінде, Қазақ елінде, аталарымыздан сөз қалған ба?! «Көргенің жалған, көрмегің арман!» дейді. Сол арман мен жалғанның ортасында өмір сүріп жатқан өміріміздің бағдаршамы – ол әрине аталы сөз! «Атадан бота қалғанша, бата қалсын» дейді.

Ардақты ағайын! Балпық би рухын асқақтата отырып, сол Балпық атамның есімі арқылы еңсемізді тіктеп, Жер жәннаты – Жетісу даласында, ақжал толқынды Көксудың жағасында, мынау мәдениет үйінде Балпық атамның асыл сөздерімен, ата-бабамыздың киелі де жүйелі сөздерімен

бір рухтанайық» деп көсілгенде көкірек сарайымыз ашылып, кеудемізді самал тербеп, марқайып қалған едік...

Республикамыздың түкпір-түкпірінен сауын айтып, алысқа хат жіберіп, жақынға ат шаптырып, атан түйедей қалап шақырған «ақсақалдарымыз» «Мақтаған қыз тойда бүлдіріпті» дегеннің керін келтірді. Қоржынға салынған таңбаланған асықты алып, кезек-кезек сахна төріне көтерілгендердің аттарын атап, түстерін түгендеуге дәтіміз бармайды. Аузы дуалы, батасы бәтуәлі дейтіндей бір қарияны көрмедік.

Жалғасы 5-бетте.

БАСПАСӨЗ - 2020

«АЛАТАУ» қоғамдық-саяси газетіне
2020 жылға жазылу басталды.

ЖАЗЫЛУ БАҒАСЫ:

редакция арқылы

1 жылға – 3640 теңге.

облыстық маңызы бар қалалар үшін

1 жылға – 4470, 20 теңге.

ауыл тұрғындарына

1 жылға – 4700, 80 теңге.

Началась подписка на 2020 год

на общественно-политическую газету «АЛАТАУ».

ЦЕНА ПОДПИСКИ:

с редакции

1 год – 3640 тенге.

для города областного значения

1 год – 4470, 20 тенге.

для сельского населения

1 год – 4700, 80 тенге.

Индекс: 15534

ЖОБА АЯСЫНДА

ПАРТИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖҮРГІЗІЛДІ

«QUTTU MEKEN» ПАРТИЯЛЫҚ ЖОБАСЫ АЯСЫНДА «NUR OTAN» ПАРТИЯСЫ ЕСКЕЛДІ АУДАНДЫҚ ПАРТИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ КОМИССИЯСЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ, АУДАНДЫҚ МӘСЛИХАТТЫҢ ДЕПУТАТЫ Қ.АЛПЫСБАЕВ ЖӘНЕ ПАРТИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ КОМИССИЯСЫНЫҢ МҮШЕСІ, АУДАНДЫҚ МӘСЛИХАТТЫҢ ДЕПУТАТЫ Д.ЫДЫРЫСОВ ЖӘНЕ ДЕПУТАТТЫҚ ФРАКЦИЯ МҮШЕЛЕРІ, АУДАНДЫҚ МӘСЛИХАТТЫҢ ДЕПУТАТЫ Р.ИБРАЕВА, АУДАНДЫҚ ҚҰРЫЛЫС БӨЛІМІ БАСШЫСЫ МІНДЕТІН АТҚАРУШЫ А.АЙТАХОВПЕН БІРГЕ ҚАРАБҰЛАҚ АУЫЛЫНДАҒЫ ОРТАЛЫҚ АУРУХАНАНЫҢ КҮРДЕЛІ ЖӨНДЕУ ЖҰМЫСТАРЫНА БАҚЫЛАУ ЖҮРГІЗІП, ЖҰМЫС БАРЫСЫМЕН ТАНЫСТЫ.

Атқарылып жатқан жұмыстағы орын алған олқылықтарды көрсетіп, оларды қысқа мерзімде жоюды тапсырды. Сондай-ақ, аталған топ Қарабұлақ ауылында салынып жатқан дене шынықтыру-сауықтыру кешенінің, жылу желілері құрылысында, жаңадан салынып жатқан 60 пәтерлі тұрғын үйдің, қайта құрылып жатқан 35 пәтерлі тұрғын үйдің құрылысына рейд жүргізіп, тексеру барысында анықталған кемшіліктерді атап көрсетіп, оларды жоюдың жолдарын ұсынды. Мұндай тексерулер алдағы уақытта да тұрақты ұйымдастырылып тұратын болады.

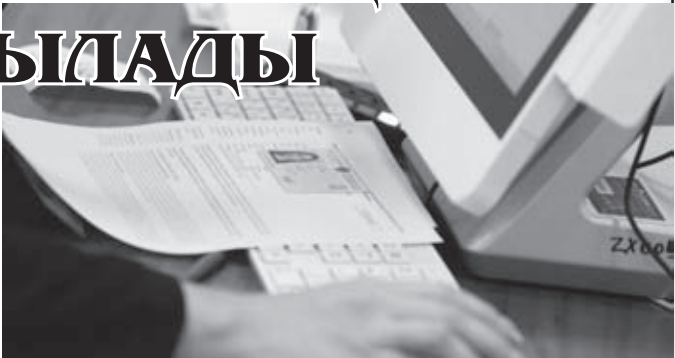
Ш. БАТЫРОВ.

ҚҰЛАҚҚАҒЫС

Қазақстанда мекенжай анықтамасын алып тастау туралы шешім қабылданды. Ел тұрғындары бұдан былай аталған құжатты алмайды және ешқайда тапсырмайды. Алайда, бұл барлық азаматқа қатысты емес деп хабарлайды ҚР ІІМ миграциялық қызмет комитеті.

МЕКЕНЖАЙ АНЫҚТАМАСЫ ЖОЙЫЛАДЫ

Ведомствоның мәліметінше, аталған құжат мемлекеттік қызметтер тізімінен алып тасталған соң қазақстандықтар мекенжай анықтамасын алмайды және ешқандай мекемеге тапсырмайды. Бұл өз кезегінде жұмысқа тұру, оқуға қабылдану сияқты көптеген салада өз кедергісін тигізіп келетін анықтама қағазы еді. Бірақ бұл республиканың ішкі тұрғындарына ғана қатысты болып шықты. Яғни шеткі аймақта тұратын азаматтар бұрынғыдай тұрғылықты жері бойынша мәлімет ұсынатын болады. Әсіресе Ресеймен шекара маңындағы ауылдардың халқы мұндай жеңілдіктен пайдалана алмайды. Миграциялық қызмет комитетінде атап өткендей, қолданыстағы Қазақстан мен Ресей арасындағы келісімге байланысты шекара маңындағы елді мекендерде мекенжай анықтамасы сақталады,- деп көрсеткен ІІМ көші-қон қызмет комитеті. Сондай-ақ комитет өкілдері қараша айының басынан аталған құжат мемлекеттік қызметтер тізімінен алып тасталынатынын жеткізді. Еске сала кетейік, 1 қарашадан бастап азаматтардан мекенжай анықтамасын талап етуге ешкімнің құқығы жоқ. Барлық қажетті ақпарат

мемлекеттік органдардың дерек қорында сақталады.

«Қажет болған жағдайда қазақстандықтар тіркеуге тұрған мекенжайларын egov.kz электронды үкімет порталы мен eGov mobile қосымшасындағы жеке кабинеті арқылы тексере алады», – деді журналистердің қойған сауалына цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі вице-министрі Абылайхан Оспанов. Сонымен қатар ол бүгінгі таңда электронды форматта 28 анықтама берілетінін айтты. Жыл сайын түрлі ұйымдарға ұсыну үшін 20 млн-нан аса анықтама басып шығарылады екен. Келесі жылдан бастап мекенжай анықтамасы тәрізді, басқа да анықтамаларды біртіндеп алып тастау көзделіп отыр. Ол үшін ақпараттық жүйелерді кіріктіру жұмыстарын аяқтау қажет.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ӘЛЕУМЕТ

ЖАҢА СЕРВИС ІСКЕ ҚОСЫЛДЫ

Қазақстанда қанша нөмір тіркелгенін анықтау үшін өзінің ЖСН-н тексеретін сервис іске қосылды. Осы қызмет арқасында сатып алынған нөмірлер саны Қазақстан халқынан неше есе асып түскенін көруге болады.

Тексеріс нәтижесінде көптеген қазақстандықтың атына 1-2 нөмір, ал кейбір адамдардың атына неше он мыңдаған нөмір тіркелген. Бұл өз кезегінде ақпараттық және жекелеген адамдардың қауіпсіздігіне аса зор қауіп төндіретін мәселе. Бұл екінші жағынан халықтың интернет немесе басқа да ақпарат құралдарын жетік білмеуінен, сауаттылық деңгейінің төмендігін білдіреді.

"Сим-картаның нағыз иесі кез келген уақытта сіздің нөміріңізді сөндіре алады, хабарлама, қоңырауларыңызды тексеріп, ғаламтордағы трафик детализациясын көре алады. Немесе адам заңсыз әрекеттер жасап, сим-карта арқылы несие ала алады", - деді комитет басшысы Виталий Ярошенко.

Егер сіз нөміріңізді өз атыңызға тіркемесеңіз бір күні полиция мен коллекторлар сіздің нөміріңіз арқылы белгілі бір қылмысқа қатыстылық бойынша сізді табуы мүмкін. Дәл осы себепті өзіңіздің ЖСН нөміріңізді ұялы телефонға тіркеу маңызды. Егер абонент нөмірінен күмәнданса олардан бас тарту үшін Билайн, Теле-2, Кселл және Алтел кеңселеріне барып

мамандардан арнайы кеңес алуы әрі ақауларға байлаысты түзету шараларын жүргізуі керек.

Еске сала кетейік былтыр мобилды телефондарды немесе нөмірлерді тіркеу керектігі туралы арнайы қаулы шығарылған. ҚР Инвестиция және даму вице-министрігі ұялы байланыс операторларының тіркелмеген нөмірлерді бұғаттайтыны хабарланған еді. Бұл өз кезегінде халықтың күшті қарсылығына тап болған-ды. Тіпті әлеуметтік желілерде арнайы қарсылық акциялары да өткен. Ал министрлік бұл өз кезегінде азаматтардың қауіпсіздігі үшін жасалып жатқан жұмыс деп хабарлаған болатын.

ИННОВАЦИЯ

НҰР-СҰЛТАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЖАҢА ASTANA IT УНИВЕРСИТЕТІНДЕ ОҚУШЫЛАР АРАСЫНДА РОБОТОТЕХНИКАДАН «II TU ROBOSCON GAMES» БЕСІНШІ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЧЕМПИОНАТЫ ӨТУДЕ.

Алматы, Нұр-Сұлтан, Қарағанды, Теміртау қалаларының 30 үздік мектеп командасы робототехника саласындағы чемпион атану үшін бір сайыс алаңына жиналды. Бес ай бойы 30 мектеп өкілі Arduino микроконтроллер негізінде екі роботты өзірлеумен айналысты. Олардың негізгі мақсаты - белгілі бір уақыт ішінде ойын алаңында берілген командаларды орындау, атап айтқанда, ақылды қала қызметіне көмектесу, нақтырақ айтқанда, қала тазалығын сақтау, саябақтардағы, шағын бақтардағы гүлзарларды күту, тез дайындалатын тағамдарды жеткізу, жүргізушісіз такси және гид қызметін көрсету.

- Оқушылар арасындағы «II TU Roboscon Games» жарысы дарынды жастарды анықтап қана қоймай, робототехниканы дамытып, робот жасаудың халықаралық стандарттарына жақындауға мүмкіндік береді, - дейді Инновациялық техникалық колледж директоры Медет Тұрғамбаев.

- Бес жыл ішінде робот жасау бойынша чемпионат жас қазақстандықтардың болашақ мамандығын дұрыс таңдауына өз үлесін қосты. Жарыстың көптеген қатысушысы қазақстандық және шетелдік жетекші ЖОО-на түсті. Чемпионатқа әр түрлі жастағы мектеп оқушылары қатыса алады және өздерінің ерекше роботтарын жасау кезінде қатысушыларда soft skills дағдылары

РОБОТ ЖАСАУДАН ЖАРЫС

қалыптасады. Қазіргі кезде оны болашақ дағдысы деп те атайды. Оған топта жұмыс істеу, жаңаша ойлау, қызметтік сауаттылық, өзгерістерге тез бейімделу және басқаларын жатқызуға болады. Бұл - чемпионаттың негізгі

мақсаттарының бірі, - деп «Зере-Жанашыр» қорының директоры Майраш Тайкенова мәлімдеді. «Биыл біз Қазақстан Республикасымен табысты ынтымақтастықтың 26 жылдығын атап өтудеміз», - деп «Шеврон» компаниясының өкілі Жанар Қошпанова хабарлады. «Осы жылдар ішінде біздің әлеуметтік ин-

Games-ке де демеушілік жасадық», - дейді ол.

Arduino негізіндегі роботтарды жасау балаларға роботтарды құрастыру, электрониканы пайдалану және бағдарламалау дейінгі толық циклын жүретеді. Мұндай өңдеу Lego EV3 конструкторы негізінде роботтарды құрастырудан әлдеқайда күрделі және STEM-білім беру қағидаларына сәйкес келеді (S – science, T – technology, E – engineering, M – mathematics, яғни жаратылыстану ғылымдары, технология, инженерия, математика). Қазақстандағы STEM-білім беруді дамыту – «Шеврон» компаниясының басты мақсаттарының бірі.

Байқау жеңімпаздары бағалы сыйлықтар, сондай-ақ, Халықаралық ақпараттық технологиялар университетінде (ХАТУ) және Astana IT university-де (AITU) оқуға гранттар мен жеңілдіктер алады.

Ұйымдастырушы: «Зере-Жанашыр» жеке қайырымдылық қоры және Инновациялық техникалық колледжі.

Серіктестер: Халықаралық ақпараттық технологиялар университеті және Astana IT university

Бас демеуші: «Шеврон» корпорациясы өз қызметін әлемнің 90-нан астам елінде жүзеге асыратын және мұнай-газ өнеркәсібінің барлық спектрінде жұмыс істейтін әлемдегі ең ірі интеграцияланған энергетикалық компаниялардың бірі. «Шеврон» Қазақстанның екі ірі кен орны – Теңіз және Қарашығанақ акцияларының пакетіне ие. Корпорация Каспий құбыр консорциумындағы ірі жеке акционер болып табылады.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ПОЛИЯЗЫЧИЕ В КАЗАХСТАНЕ

КАЖДЫЙ ЯЗЫК – ЭТО ЦЕЛЫЙ МИР. ЯЗЫК – ЭТО ЖИВАЯ ДУША НАРОДА, ЕГО РАДОСТЬ, БОЛЬ, ПАМЯТЬ, СОКРОВИЩЕ, ХРАНИТЕЛЬ ТРАДИЦИЙ И КУЛЬТУРЫ. НЕТ ТАКОГО ЯЗЫКА, КОТОРЫЙ БЫ НЕ ЗАСЛУЖИВАЛ УВАЖЕНИЯ.

Языковое многообразие Казахстана всегда было в приоритете. Об этом можно судить по Закону «О языках в Республике Казахстан» от 1997 года, где говорится, что все языки являются национальным достоянием государства. Современный Казахстан является полиэтническим государством, поэтому развивается в условиях многоязычия путем поэтапной, взвешенной языковой политики, содействующей межнациональному согласию. Эта объективная характеристика обусловила переход общества к полиязычию, что, в свою очередь, актуализирует проблему изучения языков для адаптации к новым социально-политическим и социально-культурным реалиям. Казахский язык – государственный язык, его должен изучать и знать каждый гражданин, проживающий на территории государства; русский язык, как язык межнационального общения, продолжает оставаться важным средством межнационального общения для многонационального Казахстана, а английский язык – «язык успешной интеграции в глобальную экономику». В Послании 2007 года «Новый Казахстан в новом мире» наш Президент Назарбаев Нурсултан Абишевич предложил начать поэтапную реализацию культурного проекта «Триединство языков». В перспективе каждый будущий специалист должен владеть тремя языками, чтобы быть полиязычным, конкурентоспособ-

ным специалистом.

В связи с этим Казахстан приступил к реализации полиязычного образования в системе среднего образования, направленного на изучение казахского, русского и английского языков. На сегодняшний день в Казахстане созданы все предпосылки для развития полиязычного образования.

Цель языковой политики в Казахстане – это интеграция республики в мировое сообщество и как следствие подъем науки, экономики и социально-культурной составляющей страны. Введение трехязычия должно сделать казахский народ конкурентоспособным на мировой арене. Формирование полиязычной личности – цель языковой политики независимого Казахстана.

По мнению Президента Н. Назарбаева «... Казахстан уникален и силен своей многонациональностью. На его земле сформировалось уникальное поликультурное пространство... Поликультурность Казахстана – это прогрессивный фактор развития общества. Евразийские корни народов Казахстана позволяют соединить восточные, азиатские, западные, европейские потоки и создать уникальный казахстанский вариант развития поликультурности».

Президент Казахстана Нурсултан Абишевич Назарбаев отмечает важность образо-

вания для развития республики, делает особый упор на изучении казахского, русского и английского языков: «Казахстан должен восприниматься во всем мире как высокообразованная страна, население которой пользуется тремя языками. Это: казахский язык – государственный язык, русский язык как язык межнационального общения и английский язык – язык успешной интеграции в глобальную экономику».

Полиязычие в независимом Казахстане – это концепция, направленная на дальнейшее укрепление государства, его потенциала. «Народ будет мудр в воспитании потомства, заботясь о его здоровье, образовании и мировоззрении... Будет одинаково хорошо владеть казахским, русским и английским языками... Он будет патриотом своей страны, известной и уважаемой во всем мире» - сказал наш Елбасы Н.А.Назарбаев.

Президент страны поставил достаточно высокие задачи перед национальным образованием. Образование должно стать конкурентоспособным, высококачественным, таким, чтобы выпускники казахстанской школы могли легко продолжить обучение в зарубежных вузах. Преподование предметов в школе на 3-х языках. В наше время – это необходимость, и где, как не в школе, можно освоить знания на трех языках?

Трехязычие – это и залог успешной карьеры. Изучение иностранного языка для карьеры способствует навыкам деловой коммуникации, партнерскому сотрудничеству, повышению конкурентоспособности на рынке труда. Владение языками является одним из залогов

успеха на жизненном пути, позволяет подняться на ступень выше, охватить более обширные пространства общения, познакомиться с национальными особенностями других культур, обогатить себя новыми знаниями.

Реализация данного проекта во многом обусловит становление нового поколения казахстанцев, владеющих несколькими языками, имеющих широкие возможности позитивного роста своих сущностных сил и формирования конкурентоспособности как в профессиональной сфере, так и в личной самореализации. И сегодня никто не может усомниться в народной мудрости: «Сколько языков ты знаешь – столько раз ты человек».

Действительно, трехязычие сегодня – это требование времени, помогающее людям расширять свои знания, навыки, развивая взаимопонимание между людьми, а степень владения языками является одним из его основных критериев. Трехязычие как важное направление развития человечества осознавалось давно. Сегодня невозможно представить себе, что где-то еще существуют страны, люди которых владели бы только одним языком. Знание нескольких языков открывает окно в огромный мир с его колоссальным потоком информации и инноваций. Обдуманное, разумное и грамотное внедрение трехязычия даст возможность нам быть коммуникативно-адаптированными в любой среде.

О.Б. ПОСТОЙКИНА,
учительница русского языка и литературы,
школы №7 имени К. Ушинского

АУКЦИОН «ИНКЛЮЗИВНЫЕ МАСТЕРА ВЕЛИКОЙ СТЕПИ»

В городе Талдыкорган в выставочном зале «Атамекен» Корпоративный фонд «НурМед» провел областную выставку – аукцион «Инклюзивные мастера Великой степи» при поддержке общественного объединения инвалидов «Мейірім», общественного объединения молодежи и Арт-студии Лидии Дроздовой.

Экспозиции выставки охватили творческие работы художников и мастеров прикладного искусства Алматинской, Карагандинской и Восточно-Казахстанской областей. Все работы были созданы людьми с особыми потребностями и незащищенными слоями населения. Посетители увидели работы художников масляной, акриловой и акварельной живописи. Большое разнообразие ручного, декоративно-прикладного искусства.

В целом получилось органичная экспозиция интересных композиций, отражающих разные темы этой сферы. Хочется отметить, что наряду с опытными художниками и мастерами, на этой выставке свои работы продемонстрировали и начинающие мастера.

Ш. ХАМИТОВ.

КРАСНО-КНИЖНЫЕ ЖИВОТНЫЕ

Флора и фауна Жонгарского Алатау – уникальна. На территории Лепсинского филиала РГУ «Жонгар – Алатауский» ГНПП можно встретить десятки видов птиц, млекопитающих, насекомых и растений, которые характерны только для нашей природы. Многие представители животного мира республики стали настоящими символами Казахстана и находятся под особой охраной. Это снежный барс, туркестанская рысь, каменная куница, американская норка, Тяньшанский-бурый медведь. Но нельзя забывать и о тех животных, которые не занесены в Красную книгу, но охранять их нужно не меньше.

Все в природе взаимосвязано, а жизнь людей без нее невозможна, так как человек является сам частью природы. К сожалению, являясь частью природы, люди стали жестоко и безжалостно к ней относиться, не задумываясь о последствиях. Животные играют огромную роль в природе. Без них многие растения не могли бы размножаться и расселяться.

Вырубая лес или загрязняя воду в реках, люди невольно губят многих диких животных, для которых лес или река-дом. Из-за хозяйственной деятельности людей и неумеренной охоты одни животные навсегда исчезли, а многие другие стали редкими. И задача сотрудников национального парка сохранить флору и фауну для будущего поколения.

Давайте стараться жить так, чтобы земля вокруг нас оставалась щедрой и прекрасной, чтобы журчали на ней чистые ручьи, цвели цветы и пели птицы.

А.Н. ДЖАНБАЕВ,
Гос.инспектор Черновского ИУ Лепсинский филиал РГУ «Жонгар – Алатауский» ГНПП

КРАСИВА НАША ПРИРОДА, С ОБШИРНЫМИ ЛЕСАМИ, ЖИВОПИСНЫМИ ОЗЁРАМИ, РЕКАМИ, РАЗНООБРАЗНЫМИ ЖИВОТНЫМИ, ПТИЦАМИ И РАСТЕНИЯМИ.

СОХРАНИМ ХВОЙНЫЕ ЛЕСА

На первый взгляд кажется, что всё ничем деревьям-великанам, раскинувшим свои могучие кроны над землёй. А на самом деле оказывается, что лес слабее и беззащитнее многих крохотных существ, обитающих в нём. Дело в том, что лес прочно связан с местом своего рождения и в отличие от животных не может покинуть его, если даже там создадутся условия, совсем непригодные для жизни. Нередко под воздействием неумеренной хозяйственной деятельности человека леса оказываются на грани гибели. Ведь лесу, как и всему живому, необходим воздух, питательные вещества, он не терпит чрезмерных физических вмешательств в его жизнь. Для того чтобы лес был здоровым и красивым, нужно гарантировать ему все эти потребности.

На территории Лепсинского филиала РГУ «Жонгар –Алатауский» ГНПП настает время усиления охраны хвойных пород в предновогодний период, который начинается с ноября, поэтому сотрудники национального парка не теряют бдительность, потому что начинается охота на елочки. С целью пропаганды и бережного отношения к хвойным лесам и другим природным богатствам сотрудники проводят лекции со школьниками, беседы с местным населением. Также в предновогодний период устанавливается дежурство на контрольно-пропускном пункте, где сотрудники национального парка проверяют все автомобили с целью недопущения вывоза хвойных насаждений. В охране зеленых красавиц помогают и участники школьного лесничества «Жас орманшы». Они жителям и посетителям раздают листовки, а также их клеят для сохранении елочек для будущего поколения.

Известно, что спилить деревья, даже на огромной территории, можно быстро. А вот чтобы на месте вырубки снова появился лес, потребуется 100 и более лет. В наши дни, когда человек активно включился в число истребителей леса, ежегодный прирост не покрывает уничтожения леса за тот же период.

В последние годы появилась ещё одна опасность: вытаптывание леса отдыхающими горожанами. В лесу можно встретить плачевные картины: сломанные ветки, брошенные увядшие букеты. Немалый ущерб природе наносят несвоевременный сбор ягод и лекарственных растений. Так, некоторые виды исчезают там, где часто бывают люди. Хочется призвать всех жителей: Отдыхая на природе, любуйтесь ею, не надо ничего ломать и рвать. Берегите хвойные леса, берегите природные богатства, берегите всю нашу Землю.

С.Р. КУРМАЕВ,
Мастер Лепсинского ИУ Лепсинского филиала РГУ «Жонгар – Алатауский» ГНПП

СЗЦ «АЛМАЛЫ»: СТАВКА НА САХАРНУЮ СВЕКЛУ

Как сообщает пресс-служба СПК «Жетысу», в этом году директор сервисно-заготовительного центра (СЗЦ) «Алмалы» Канат Блескельдинов собрал свыше 6 тысяч тонн сладкого корнеплода. Это больше чем в прошлом году. Добиться хорошего урожая удалось благодаря элитным семенам и сельскохозяйственной технике, которые были выделены государством, рассказывает аграрий.

Канат Блескельдинов сельским хозяйством занимается давно. В 1996 году после окончания учебы в Карагандинском политехническом институте по специальности «инженер-технолог» он приехал в родное село Абай в Саркандском районе. Создал крестьянское хозяйство «Жасканат» и начал сеять ячмень, пшеницу, горох и другие сельхоз культуры. Но 20 лет назад о каких-либо государственных субсидиях, о закупе на льготных условиях семян и техники говорить не приходилось. Хозяйство тогда нужно было сохранить любой ценой.

Канат Блескельдинов один из многих агра-

риев, который поддержал инициативу Первого президента страны Нурсултана Назарбаева о возрождении сахарной отрасли в регионе. Аграрию было впервой выращивать сахарную свеклу, но многолетний опыт в сельском хозяйстве его не подвел.

«Мы пять лет назад начали сеять свеклу. Нам была оказана мощная поддержка со стороны акима области Амандыка Баталова, были предоставлены инструменты поддержки. При поддержке СПК «Жетысу» открыли сервисно-

заготовительный центр. Благодаря современной технике мы в несколько раз снизили свои расходы. Стало проще работать», - отметил свекловод.

В 2013 году, когда был создан СЗЦ «Алмалы», в него объединились сельскохозяйственный производственный кооператив «Алмалы Агро», ИП «Блескельдинова Г.Т.» и крестьянское хозяйство «Жасканат». В первый год для сахарной свеклы было отведено несколько десятков гектаров.

«В этом году в рамках СЗЦ было засеяно 170 га сахарной свеклы, что на 70 га больше чем в прошлом году. С 2017 года нами закуплено порядка 300 посевных единиц элитных европейских семян свеклы «Ардан», «Дануб», «Гримм», «Новелла». Все они очень устойчивы нашему климату, отличаются хорошей урожайностью», - сказал Канат Блескельдинов.

В этом году на полях СЗЦ «Алмалы» посеяны семена сорта «Новелла» датской компании «Марибо», которая является одним из мировых лидеров по селекции, производству и реализации семян сахарной свеклы. «Новелла» высокоустойчива к церкоспорозу, что позволяет убирать в средние и поздние сроки без потерь накопленного

сахара.

Сегодня на балансе СЗЦ имеется 42 единицы сельскохозяйственной техники, полученные путем финансового лизинга через СПК «Жетысу». Это - тракторы, сеялки, культиватор, свеклоуборочный комбайн, ботвоудалитель и другие.

По словам предпринимателя, в уборке свеклы незаменимой машиной является немецкий комбайн марки Grimme. Компания Grimme - признанный мировой лидер по производству картофелеуборочного оборудования, техники для уборки свеклы и иных овощных культур. Предприятие было основано в далеком 1861 году. Для свекловодов он хорош тем, что неприхотлив в обслуживании, обеспечивает невысокий уровень затрат мощности, лучше очищает корнеплоды и может проводить работы по уборке сахарной свеклы на переувлажненных и подмерзших почвах.

Если в прошлом году «алмалинцы» собрали 5 тысяч свеклы, то в этом году свыше 6 тысяч тонн сладкого корнеплода были отправлены на приемку в Аксуский сахарный завод. В настоящее с учетом сезонных работ СЗЦ «Алмалы» обеспечивает работой порядка 40 человек.

Ш. БАТЫРОВ.

Полосу подготовила: А. МУРАТҚЫЗЫ

ӘЛЕУМЕТ

АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ ШЫҒЫСЫНДА ҚЫТАЙ, ОҢТҮСТІГІНДЕ ҚЫРҒЫЗ ЕЛІМЕН ШЕКТЕСЕТІН, ХАЛЫҚ САНЫ 2 МИЛЛИОННАН АСАТЫН РЕСПУБЛИКАДАҒЫ МАҢЫЗЫ ЖОҒАРЫ ӨҢІРЛЕРДІҢ БІРІ. ЕЛДЕГІ ҮШ ҮЛКЕН МЕГАПОЛИСТІҢ БІРІ - АЛМАТЫ ҚАЛАСЫ ДА АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДА. ОСЫҒАН БАЙЛАНЫСТЫ ӨҢІР ӨНЕРКӘСІПТІК ТҰТЫНУ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК ҚАЖЕТТІЛІГІ БАСЫМ АЙМАҚҚА ЖАТАДЫ.

Қостыруын қостырған халық енді үйіне кірген газдың игілігін көре алмайды. Айтуларынша, үйдің іргесіне қойған газ сандығы суықтан қатып, үйге газ жібере алмауда. Қала тұрғындары осы мәселемен қалалық, облыстық әкімдік табалдырығын талай мәрте аттаған. Біз осы мәселе бойынша «Қаз ТрансГаз Аймақ» мекемесіне барғанымызда, ондағылар техникалық ақауларға «ТАВИДИ» компаниясының жауап беретінін, ал қалған мәселе бойынша ресми хат арқылы ғана жауап қайыратынын айтты.

Осы орайда айта кетейік, «ҚазТрансГаз Аймақ» та «ТАВИДИ» компаниясы да құбыр

Яғн, екі құжатты біз жасаймыз. Сосын техникалық шарттарға өткіземіз. Ол техникалық шартты «Тавиди», ие болмаса «ҚазТрансГазАймақ» бекітіп береді. Абонент ең соңында осы екі мекеменің қалаған біреуімен келісім-шартқа отырғасын ғана біздің жұмысымызға жүгіне алады. Біздің жұмыс сол қорапшадан үйге дейінгі монтаждау барысы болып табылады. Қазіргі тұрғындардың шағымы газ саласында жүрген барлық адамға түсінікті. Газ қорапшаларындағы газ қатады. Қорапшалардың ішінде редуктор бар, ол газ қорапшаларының жұмысын жасайтын ұйым

Көгілдір отынның өңілсіз кикілжіңі

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Бес әлеуметтік бастамасының» бесінші бөлігінде елді тұтастай газдандыру мәселесін көтерген. Бұл халықтың әлеуметтік тұрмысын жақсартуға және экологияны сақтауға мүмкіндік береді деп атап көрсеткен. Елді толықтай газдандыру ел дамуының драйвері саналатын оңтүстік аймақтар үшін әсіресе Алматы облысының экономикасына қуатты серпін береді деп күткенбіз. Бірақ, «Түн ұзарса түс көбейеді»-нің көбімен өңірді көгілдір отынмен қамту жұмысы жобадағы мерзімнен кешігуде. Газ тарту жұмыстары кей жерлерде аяқталғанымен, оны қосу, пайдалану мәселесі күн тәртібінде тұр.

Алматы облысын газдандыру мәселесі БАҚ беттерінде үнемі көтеріліп келетін тақырып. Өңірді көгілдір отынмен қамту мәселесі оңтүстік аймақтарды тұтастай газдандыру жобасына кіретін ауқымды істердің бірі. Газ құбырларының жалпы ұзындығы 2 мың шаршы км құрайды. Облыстың табиғи газға деген қажеттілігі жылына – 265 млн. м³ және сұйытылған газға 506,4 мың тоннаны құрайды. Алматы облысының елді мекендерін газдандырудың Мемлекеттік бағдарламасы: Қазақстан Республикасының 2012 жылдың 9 қаңтарындағы «Газ және газбен қамту туралы» №532 заңының; «2013-2030 жылдары жүзеге асырылатын Қазақстан Республикасын (Алматы облысын) газдандырудың өңірлік сызбасының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады деп көрсетілген. Табиғи газды «Қазақстан-Қытай» желілік газ құбыры және «Бұхар газнасосы» ауданы-Ташкент-Бішкек-Алматы» желілік газ құбырлары арқылы жеткізіледі деп жазылса, ал бүгінгі күні осы жобаға қазақ газы деген айрықша ат қойылған «Бейнеу-Бозой-Шымкент» магистральдық газ құбырының да қатысып отырғаны белгілі.

Алматы облысында бүгінгі күні газдандыру деңгейі тек 30 пайызды құрайды. Яғни, миллионға жуық тұрғыны бар 144 елді-мекен көгілдір отынның игілігін көріп отыр. Ал 2020-2022 жылға қарай Алматы қаласына іргелес жатқан аудандар мен Қапшағай қаласы көгілдір отынмен толық қамтылғанда, газдандыру деңгейі облыс көлемінде 45 пайызға жетеді деп межеленген. Бірақ, бұл меже әлі де болса сол қалпында қалатын сыңайы бар. Биылғы халықпен кездесуінде облыс әкімі Амандық Баталов та аймақтағы газ тарту жұмысының кемшіліктері бар екенін баса айтқан болатын.«- Былтыр жеке инвесторлардың күшімен Текелі қаласына қарай магистральді газ жүйесі тартылды. Газ қаланың ішіндегі жеке үйлерді қамтиды. Алдағы уақытта Ескелді, Көксу аудандары да газдандырылады. Биыл Балқаш, Қаратап, Кербұлақ аудандарында «Сарыөзек», «Балқаш» және «Үштөбеде» автоматтандырылған газ бөлу стансысының құрылысы жүргізілуде. Нысан жылдың бірінші жартысында іске қосылады. Былтыр, яғни, 2018 жылы газдандыруға облыс бюджетінен 13,2 млрд. теңге бөлінді. Талдықорған қаласында газдандыру бойынша жұмыс баяу жүргізілуде. Осы күнге дейін шаһар бар-жоғы 2595 абонент орталық газға қосылды. Жұмысты жандандыру керек. Әлеуметтік жағдайы ауыр отбасыларға газ қосып беру үшін бюджеттен 500 млн. теңге бөліп

отырмаз. Көпқабатты үйлерге газ қосу үшін төленетін 30 мың теңге 8 мыңға түсірілді» - деп әлі де болса газ қосуға құлықсыздық танытып отырған халықтың көп екенін де тілге тиек еткен. Басқасын айтпағанның өзінде Талдықорғандағы 55,4 мың абонентке арналған жобаның неліктен бұлай шабандап бара жатқанын әркім әртүрлі жориды. Көпшілігі бұл салада ірі монополистер отырғанын, олар бәсекелестікке жол бермейтіні, салдарынан газға қосылу бағасына халықтың қалтасы көтермейтінін айтады. Әдетте үй мен газ сандығының ара қашықтығы 20-25 метр болған жағдайда, бағасы 85-90 мың теңге көлеміне тұрақтаса, ал газ пешінің бағасы 70 мыңнан 150 мыңға дейін барады. Соған қарамастан әкімшілік Талдықорған қаласының қалаішілік желілерін салуды әлі де болса жалғастыруда. Талдықорған қаласындағы газбен жабдықтау желісі құрылысының жалпы құны 22,5 млрд. теңгені құрайды. Желілердің жалпы ұзындығы 1200 км. Жобада көрсетілген 4 кезең бойынша газ құбырларын орнату жұмыстары толығымен аяқталды. Ендігі мәселе әрбір көше немесе шағын аудан бойынша газ жіберу. Бұл да өз кезегінде кезең-кезеңімен жүзеге асады.

Қазір облыста 20 ға жуық мекеме көгілдір отын қосу құқына ие. Аймақ басшысы А.Баталовтың есебінен бергі жарты жылдан астам уақытта әрең 7152 абонент көгілдір отынға қол жеткізген. Осыған орай жуырда ғана газ қостырғысы келетін тұрғындардың аз болуына байланысты арнайы түсіндіру шаралары өтті. Ұйымдастырушылар келушілерге көгілдір отынның пайдасы мен қалай қосу керектігі туралы кеңес берді.

«ҚазТранс Газ Аймақ» еліміздегі ең ірі газ жеткізуші операторлардың бірі. Оның филиалы Алматы облысы бойынша да қызмет жасайды. Тұрғындар аталмыш мекеменің жұмыстары бойынша редакцияға шағымдарын жеткізуде.

орнатудан бастап үйдегі пешке қосқанға дейінгі жұмыс барысын өткізіп алатын жауапты мекеме болып саналады екен. Бұл туралы «ҚазТрансГаз Аймақ» - қа еншілес болған компанияларға хабарласқанымызда олардан осындай жауап алдық.

Дулат ҚҰТЫМТАЕВ, «СК ОНГЕН» ЖШС директоры: - Бізде газды екі фирма қосады. «ҚазТрансГазАймақ» және «Тавиди». Бұл дегеніміз абонент осы екі фирманың біреуімен келісім-шартқа отыра алады. Біз сосын барып жобасын жасаймыз, техникалық құжаттарын реттейміз.

қор қылды» дегендей жасауда. Ізгі ниетпен басталған игілікті істің берекесін қашырып, халықты көгілдір отынмен қамтуға кедергі келтіріп отырғандай көрінді. Әр тарап та өзінікін ақ қылып, кінәні келесі тараптан көреді. Облыс орталығы Талдықорғанның өзі газға толықтай қосылуды келер жылға қалдырып отыр. Оның өзінде халықтың қалауынан шықса ғана. Ал орталыққа алыс Сарқан, Алакөл аудандарының халқы көгілдір отын қызығын қашан көретіні белгісіз...

А. НАЗЫМҰЛЫ

ДӘСТҮР

АУЗЫНЫҢ ДУАСЫ, БАТАСЫНЫҢ БӘТУӘСІ ЖОҚ ...

Жалғасы. Басы 1-бетте

Осы мақаланы оқығандар «ел ішінде небір айтқыштар бар ғой» дейтіні хақ! Бірақ, біз көрген үлкендер ақсақал деген аттың жалаң шапанын жамылып жүргендер ғана болып шықты. Көздері ашық, көкіректері ояу, жазу-сызуды білетін, ақ самайлы, сары тісті шалдарымыз тым құрыса жанынан шығымаса да тұшымды бата жаттап алмағанына қарнымыз ашты, көңіліміз жасыды. Халық батыры Бауыржан Момышұлының жасы үлкен

дәуірдегі қызыл-империяның құрсауында өсті. Алайда ұлттық рухына, шешендік өнеріне, тіліне, діліне шаң қондырған жоқ. Керісінше, қызыл қанға боялған, қызыл тудың астында тұрып, ата-тегін құжатқа қазақтық қалыбында жаздырды. Тура жүрді, тік сөйледі. Қит етсе барлығын заманға, өткен күндерге жаба салатын жаман әдет сүйегімізге сіңіп кеткен. Содан ғой Тәуелсіздік алғанымызға отыз жыл болса да, өзге тілде шүлдірлеп, ұлттық құндылығымызды жоғалтып, жаһандану деген жалмауыздың өңешінде жұтылып барамыз.

ақсақалдар отырысында бір ардагеріміз еліміздегі «ең үлкен кісі» туралы елге жаға ұстататын жаман баяндама жасады. Улап-шулағандар бұл баяндаманы «Жас Алашқа», «Жетісуға» жариялау керек деп бастама көтергенде, кезінде үлкен қызмет атқарған шалымыз «Мені түрмеге қамап тастамай ма?» - деп бөрінен бас тартып шыға келді. Көрдіңіз бе, біздің шалдардың бойында айықпас үрей басым, табандарының бүрі, сөздерінің мірі, жүздерінің сұсы жоқ.

Алматы облысының орталығын Талдықорғанға көшіру

түкіріп қойғандай қайталаумен болды. Тіпті Балпық бидің асына келіп тұрып бабаның әділ биліктерін, нақылдарын, ғибратты сөздерін айтқандар жоқтың қасы. Ол, ол ма? Өздері туған өңірлердегі би-шешендердің ел аузында қалған сөздерін де білмейтін болып шықты. Қазылар құрамының төрағасы Нұртілеу Иманғали да ашынды. Баталы ұл арымас, батасыз ұл жарымас» дегендей, батаға жарымай, салымыз суға кетті. Әу баста әмин деп қайта-қайта қол жайып, қарық боламыз, Оңтүстік, Қызылорда, Түркістан, Жамбыл, Алматы облыстары мен Шымент, Алматы қаларынан небір айыр көмей қариялар келетін шығар деген дөмеміз мәдениет үйінің дәлізінде қалды. Бата жарысынан бөлек, салт-дәстүрлерге байланысты сұрақтарға кейбір ақсалдармыз «білмейді екем» - деп ағынан жарылды. Өткен тарихымызды, сол кезеңдерде өмір сүрген ата-бабаларымыздың би-шешендеріміздің ғибараттарын бүгінгі қариялар білмесе кімге кінә артқандайсың. Сол бабаларымыз, оқу-сызу жоқ дәуірде, даланың заңымен жүріп, ауыздан-ауызға тараған аңыз-дастандарын, қиса-жырларын, шешендік өнерлерін кімге мұра етіп қалдырды сонда? Бүгінгі қариялардың көздері ашық көкіректері ояу, жазады-сызады, тіпті интернеттің құлағында ойнайды. Тым құрыса, бабалармыз шайнап ауызға салып беріп кеткен баталарды жаттап алуға болады ғой.

тулап, шіркін, бабаларым-ай, «Ауыздыға сөз аяқтыға жол бермеген» - деп тамсанасың да, солардың бүгінгі жалғастарын көргенде қарадай түңілесің. Қашанғы бабаларымызды бір кездегі даңқын айтып, мақтана береміз. Егер сол құндылықтарды ретімен жалғастырып отырсақ, мақтанайық, насихаттайық. Бірақ оны насихаттайтын ақсалдармыздың түрі анау, ақсақ қой құсап түстен кейін маңырап тұрса, не дауа. Талай ғасырдан бері келе жатқан баталар, мақал-мәтелдерде, аталы әрі баталы сөздерде, халқымыздың қаншама таусылмас асыл қазынасы жатыр. Соған сай бүгінгі жастар жүрісіне қарап үлгі алып, аузына қарап сөз құдіретін түйсінер қариялардың көкірегі кең дария болса қанекей... Күні бүгінге дейін сынын бұзбай жеткен қасиетті құндылықтарды жастарға аманаттап тапсырар ақсақал таппай састық. Бауыржан Момышұлы атамыз айтқандай, отбасы — ошақ қасынан аса алмаған бүгінгі шалдарға қарап, жер орта жасқа келгенде, бала-шағасын бағудан арыға аса алмағанына қатты налisciң. Ықылым заманнан қанық бояуын жоғалтпаған, талайларды бақ пен таққа жеткізген уәлі баталарды, семсерлесе де жігін бұзбайтын аталы сөздерді, ширатылған шешендік орамдарын, қорыта айтқанда, уақыттың екшеуінен, елеуінен өткен сөз өнерін меңгере алмаған қарттарға қарап, қарнымыз ашты. Тіл басқармасын Ахмет Кендірбек басқарып

қарттарды «шал, қария, ақсақал, абыз» деп төртке бөлгені» осындайда еріксіз ойға оралады. Отбасы, ошақ қасынан ұзап шыға алмай, түгін аңдып, үй аралап, саяси өсек айтатынын шал, өз әулетін шашау шығармай уысында ұстап, билік жүргізе білетін үлкенді — қария, тұтас бір ауылдың жоқ-жітігін түгендеп, жыртығын бүтіндеп, азаматын атқа мінгізіп, айдынын асырып отыратын қартты — ақсақал, бүкіл елдің сөзін сөйлеп, намысын жыртып, дау-дамайын шешіп, арғы-бергі тарихтан әңгіме қозғап, тұла бойына ұлттық рух, ізгі қасиеттерді молынан сіңірген қартты — абыз деген екен бұрынғылар. Ал, батагөйлер жарысына келген 13 үлкенді біз Бауыржан бабамыз теліген төрт топтың қайсысына жатқызарымызды білмедік. Байқауға келгендердің арасында сақал-мұрт жапсырып алғандарды да көрдік. Залда отырған көрермендердің: «Бұлар кешегі кеңестің шекпенінен шыққан шал-шауқандар ғой, қандай кінә арта аласың? Баяғының шалдарындай болу қайда!» - деп ақтауға тырысқандарын да, күйінгеннен не күлерін, не жыларын білмегендерін де көрдік. Расында, кеңес кезінде өмір сүріпті, бірақ заманнан кінә іздеген жөн емес. Жасы үлкен қарттарды төрт топқа бөлген Бауыржан Момышұлы да советтік

Көріп жүргеніміздей, той-томалақта, ас-жиындарда жарытып бата беретін қариялар жоқтың қасы. Ас-жиында дастарханға батаны молдалар қайырып жүр. Олардың жас шамалары да, әртүрлі, тіпті ақсақалдарға немере болатындар да бар арасында. Кейбір тойларда, кешегі парторг шалдар бата бере алмай, кемпірлер бата бергенін де шыққыр көзіміз көруде. Көрерменді жинап алып, драмалық көрініс қоятын осындай жасандылықты қашанғы қайталап, елді алдап-арбай береміз. «Жастар бұзылып барады, үлкенді сыйлауды қойды, әбестік істерге үйір» деп жазғырамыз. Соларды тезге салатын, тентегіне тек дейтін, сөзі мірдің оғындай, айбарынан ауыл-аймақ ыққан, керек кезде би-болысты алдына жүгіндірген, елдің іс-әрекетіне нақты баға берген, арғы-бергі тарихты қозғап, ұлттың рухын аспандататын абыздар жоқ бізде. Шөп арасына түсіп кеткен инедей іздесең де таппайсың. Керісінше, әкім-қараларды мақтап, солардан шапан киіп, теріс қылығын көрсе де көрмегендей болып, қызметінен кеткенде, «өзі де бір оңбаған еді» деп ауыл арасына саясат соғып жүретін шал-шауқандар қамқа тонға сірескен биттей өріп жүр.

Бір мысал келтірейін, биылғы Президент сайлауы қарсаңында

туралы ұсыныс шыққанда, сол кезде айбарынан ат үркіп тұрған, марқұм Заманбек Нұрқаділов «Облыс орталығын Алматыда қалдыру, Талдықорғанға көшірмеу туралы» қол жинағанда осы өңірдегі 20-дан астам ардагер «Бізге облыстың қажеті жоқ» деп қол қойып берген. Кейіннен Президенттің Жарлығымен облыс орталығы көшіп келгенде, әлгі қол қойған шалдың бірі ұялмай-қызармай Елбасының алдынан шығып: «Сіз облыс орталығын дер кезінде көшірдіңіз» деп көсілгенде, жүрегіміз айныған. Қарабайдың маңында жүрген Жантайқтай құбылған, иегінде қылшығы жоқ көсеге қарап осыған не жетпейді екен деп налыған көпшілікті де көрдік. Екі жүзді шал-шауқандарға «Халықтан үлкен емессіңдер, неге сондай қадамға бардыңыздар» деп сұрағанымызда, «Бала-шағамыз қызметте жүр, соларға зиянымыз тие ме» деп қорықтық, ыңғайсыз болды» деп ақталудан арыға бармады.

Бірді айтып, бірге кеткендей болмайық. «Айғайласам шығады ащы дауысым» деген. Батагөйлер байқауында шал-шауқандарымыз Төле бидің он бес жасында:

Ақты ақ деп бағалар!
О, игі жақсы ағалар!
Өзегі талса ел біткен,
Өзен бойын жағалар - деген даналық сөзін бірінің аузына бірі

Батаның да түр-түрі бар. Дастарханға, мал сойылғанда, отау құрған жастарға, тағы басқа да, ырым-жоралғыға байланысты беріледі. Жетісу өңірінде, «Тақиялы періште» аталып кеткен Әлімғазы Райымбеков ақсақалымыз батагөй. Сол кісі оқығанын, көңілге тоқыған баталарын айтып отырады. Әкім-қараларда жиын-мереке бола қалса, сол кісіні арнайы шақыртады. Батаны Әлімғазы атадан сұрайды.

Жалпы алғанда қариялармыз өздерінің қарттықтарын да мойындамайды. Әлгіңдей қолдан қойылған қойылымдардан қалмайтын ақсақалдарымыздың сөз саптасы, жүріс-тұрысы, ой-пікірі соның дәлелі. Айналып келіп «даланың дара ділмарлары» қалдырған аталы сөздерді оқысаң, арқаң қозып, қаның

тұрғанда Алматы облысында батагөйлер жарысы өтіп тұрған. Одан кейін бұл шара жал-құйрығы күзелген жылқыдай сойысқа кетті. Мүлдем тоқтады. Соның кесірін батагөйлер байқауында көрдік. Десек те, бәрі адамның өзіне байланысты. Мүмкін нағыз дария кеуде қариялар ауылда қалып, пысықайлар жиналып қалды ма деген күдік те көңілді кеміреді.

Данышпан Абай бабамыз айтқан: «Сөз түзелді, тыңдаушы сен де түзел!» деп. Бірақ, біздің қазақтың сөзі әлі түзелер емес. Сөз маржанын санамызға сіңіріп, сақтағанды айтпағанда, бүгінгілердің дастархан басында бата бере алмайтындығынан соны аңғарамыз.

Айтақын МҰХАМАДИ

Дүйсенбі - Понедельник, 4 қараша

 ҚАЗАҚСТАН
06.05, 17.15 «Көңіл толқыны» 06.25 «Мәселе» Әлеуметтік-сараптамалық бағдарламасы 07.00 «TANSHOLPAN» 10.00, 18.00 Т/х «Қайран күндер» 12.00, 00.45 «Ниет» әлеуметтік ток-шоу 14.00, 17.00, 20.00, 00.15, 04.00 AQPAPAT 14.10,22.30 Т/х «Егіз ғұмыр» 15.00, 21.30 Т/х «Жат мекен» 16.00 «Апта» 16.45, 04.30 «Баланың көңілі» деректі драма 17.30 Т/х «Елдің баласы» 19.00 Т/х «Шытынаған тағдыр» 20.35,02.20 «Ашық алаң» 23.25 «Azil time» 03.10 Т/х «Қалампыр»

 ХАБАР
06.00 «Қызық times» 07.00 М/с ТОБОТ 07.30, 08.10. 09.10 ТАҢҒЫ ХАБАР 08.00, Жаңалықтар 09.00 Новости 10.00 Т/х «Көкжал» 10.45 ,18.30 Т/х «БӘСЕКЕ» 11.30 Спасатели 12.00 Жаңалықтар, Новости 12.30 «Менің тағдырым» деректі драмасы 13.00 Сериал «Семейный альбом» 14.40 Сериал «Разия» 15.00, Ток-шоу «Білім» 15.30, 20.10 «Бір туынды тарихы» циклінен деректі фильм 16.00,00.40 Тұсаукесер! «Төрлетіңіз» 17.00, 23.20 Сериал «Листопад» 19.30 Қорытынды жаңалықтар 20.10 Т/х «Келінжан» 20.45 Народный контроль 21.00 Итоги дня 21.40 Т/х «Абдулхамид хан» 22.30 Т/х «Кебенек» 01.40 «Әсем әуен»

 АСТАНА
06.00, 05.30 «Өн мен өзіл» 06.30 «Күлдірген» 07.00, 18.10 Т/Х«Үмітінді үзбе» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 09.50 Т/х «Абысындар» 10.50 Сериал «Склифасовский» 13.00 «Elorda live» тікелей эфир 13.20 Сериал «Королева кросоты» 13.20 М/ф Ну, погоди 15.30, 00.10 Т/х «Кешіккен хат» 1640 документальный фильм 19.20 Т/х «Жүрек сыры-2» 20.00, 02.30 Жаңалықтар 20.30, 03.00 Новости «20.30» 21.00 Т/х «Қара ниет» 03.30 Т/х «Бір болайық» 04.30 Сырты бүтін

 ЕВРАЗИЯ
06.00,03.15 Т/х «Махаббат-тым жүрегімде» 06.40 04.00 «Той заказ» 07.20 «Басты бағдарлама» 08.00 10.00 «Доброе утро» 09.00 «Модный приговор» 11.00 «Мужское/Женское» 12.00 «Қалаулым live» 15.45 «На самом деле» 16.50 Сериал «Майор СОКОЛОВ» 18.00 «Басты жаңалықтар» 18.45 «Поле чудес» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45, Т/с «НЕВСКИЙ.ЧУЖОЙ СРЕДИ ЧУЖИК» 22.00, 02.15 «Паутина» 22.50 сериал «Невский. Чужой среди чужих» 01.00 Ночной кинотеатр «Безопасность»

 КТК
07.05, 03.35, 04.10 «КТК» қоржынынан 07.30 «Дау-дамайсыз» 08.00, 02.10 Т/х «Женнеттің көз жасы» 08.50, «Жат туыстар» 09.50 «ЮРМАЛА» (повтор) 12.20 «Переверни страницу» 14.45 Х/ф «Письма на стекле» 15.45, 01.20 Т/х «Улы тамшылар» 17.00 «Жат туыстар» 18.00 «Қара теңіз» 19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР 20.00, 02.50 «Астарлы ақиқат» 21.00 Вечерние новости 21.40 «Морские дьяволы. Смерч-3» 23.40 Х/ф «Узнай меня, если сможешь»

 ЖЕТИСУ
07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.00 Апта /каз/ 10.00 Апта (рус) 10.50 «Тыңдашы, айналайын» 11.00 «Спорт-тайм» 11.20 «Құтқару қызметі» 11.40 «Единый народ» 12.00 «Әсем әуен» 12.40 «Полицейская служба» 13.00 «Әсем әуен» 13.45 «Латыннегізді әліпби» 14.00 «Тілсақшы» 14.25 «Әлемнің үздік картиналары» 14.30 «Тұжырым» 15.00 К/ф «Әурелең» 16.10 «Әсем әуен» 16.30 Д/ф «Кең ауқымда» 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әсем әуен» 17.20 Новости 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 18.45 «Әлемнің үздік картиналары» 19.00 «Әдебиет пен адамзат» 19.30 «Ел қамы» /тікелей эфир/ 20.15 «Әсем әуен» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Туржорық» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 37-бөлім 22.45 «Нет-лайк» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости

 31 КАНАЛ
06.00, 03.00 «Ризамын» 07.00 Информбюро 08.00 М/ф «Илья Муромец и Соловей разбойник» 10.00 Кино «Пираты Карибского моря: проклятие черной жумчужины» 13.30 «Live stories» (СП рус) 14.45, 22.30 «Экстрасенсы детективы» 16.00 Т/с «Интерны» 18.00 Т/с Отель «ЭЛЕОН» 20.00 Информбюро 21.00 сериал «Иффет» 23.30 Әзілдер жинағы (каз) 00.00 Т/с «Мехектің өмірі» 01.00 Т/с «Адаққан ғұмыр» 01.40 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері 04.00 «Әзіл студио»

 7 КАНАЛ
06.00 «Гу-гулет» 06.40, 21.05 Т/х «Азулылар әулеті» 07.40, 17.10,04.00 «Элиф» 08.45 М/ф 09.10 Х/ф «Хоббит: Нежданное путешествие» 12.45 Х/ф «Я здесь» 15.00, 22.05 Т/х «Ата-ана, бала-шаға» 16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін» 18.15 Т/с «Город особого назначения» 19.20 Сериал «Крепостная» 20.20 Сериал «Гранд» 21.00 Лотерея 777 23.05 «Кәрі келсе іске» 23.35 «Q-eli» 00.00 «Человек-невидимка» 01.15 «Вокруг света за мone-той» 02.25 «КЗландия» 04.45 «Айнаонлайн»

Сейсенбі - Вторник, 5 қараша

 ҚАЗАҚСТАН
06.05, 17.15 «Көңіл толқыны» 06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 00.10 AQPAPAT 07.00 «TANSHOLPAN» 10.00, 18.00 Т/х «Қайран күндер» 11.00, 19.00 «Шытынаған тағдыр» 12.00 «Ниет» 14.10, 22.30 Т/х «Егіз ғұмыр» 15.00, 21.30 Т/х «Жат мекен» 16.00 «Жан жылуу» 16.30 «Ақсауыт» 17.30 Т/х «Елдің баласы» 20.35, 00.40 «Ашық алаң» 23.25 «Әзіл time» 01.25 «Мәдениет жауһарлары» 01.50 Футбол 04.00 Т/х «Қалампыр»

 ХАБАР
06.00 «Қызық times» 07.00 М/с «Тобот» 07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар» 08.00, 12.00 Жаңалықтар 09.00 Новости 10.00, 21.40 Т/х «Абдулхамид хан» 10.50, 18.30 Т/х «Бәсеке» 12.30 «Менің тағдырым» 13.00 Т/с «Семейный альбом» 14.40 Т/с «Разия» 15.00 «Қоғамдық талқылау» 16.00, 00.40 «Төрлетіңіз» 17.00, 23.20 Т/с «Листопад» 19.30 Қорытынды жаңалықтар 20.00 Т/х «Келінжан» 20.50 Новый курс 21.00 Итоги дня 22.30 Т/х «Кебенек» 01.40 «Әсем әуен»

 АСТАНА
06.00, 05.30 «Өн мен өзіл» 06.30 «Күлдірген» 07.00, 18.10 «Үмітінді үзбе» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 09.50 Т/х «Қара ниет» 12.00 Т/с «Склифасовский» 14.20, 00.10 Т/х «Кешіккен хат» 17.00 Документальный фильм 19.20 Т/х «Жүрек сыры-2» 20.00, 02.30 Жаңалықтар 20.30, 03.00 Новости 20:30 21.00 Т/х «Қара ниет» 23.10 Т/х «Жаза» 03.30 Т/х «Бір болайық» 04.30 Сырты бүтін

 ЕВРАЗИЯ
06.00, 03.15 Т/х «Махаббат-тым жүрегімде» 06.40, 04.00 «Той заказ» 07.10, 18.00 «Басты жаңалықтар» 08.00 «Доброе утро» 11.00 «Мужское/Женское» 12.00 «QALAYYM LIVE» 15.45 «На самом деле» 16.50 Т/с «Майор Соколов. Игра без правил» 18.45 «Пусть говорят» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 20.45 Т/с «Невский. Чужой среди чужих» 22.00, 02.15 «П@УТИНА» 22.50 Т/с «Пять минут тишины» 01.00 «Безопасность»

 КТК
07.05 «КТК қоржынынан» 07.30 Кешкі жаңалықтар 08.00, 02.10 Т/х «Женнеттің көз жасы» 08.50, 17.00 Т/х «Жат туыстар» 10.00 Новости (повтор) 10.40, 21.40 «Морские дьяволы.Смерч-3» 12.50, 23.40 «Узнай меня если сможешь» 14.45 Х/ф «Письма на стекле»

15.45, 01.20 Т/х «Улы тамшылар» 18.00 Т/х «Қара теңіз» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 02.50 «Астарлы ақиқат» 21.00 Вечерние новости 03.35-04.10 «КТК қоржынынан»
--

 ЖЕТИСУ
07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 Туржорық 10.20 «Әлемнің үздік картиналары» 10.30 «Әдебиет пен адамзат» 11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 11.45 «Бала-базар» 12.00 «Ел қамы» 12.45 «Жетісудың ақын-жыраулары» 13.00 «Шашу» 13.50 «Жыр-тамшы» 14.00 «Желі-KZ» 14.25 «Әлемнің үздік картиналары» 14.30 Д/ф «Ғажайып мәдениет» 15.00 «Әсем әуен» 16.00 «Бай-қуатты болайық» 16.40 «Үшінші көз» 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әсем әуен» 17.20 Новости 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 18.45 «Әлемнің үздік картиналары» 19.00 «Диалог» /прямой эфир/ 19.30 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен» 20.15 «Әсем әуен» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Экорейд» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 38-бөлім 22.45 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости

 31 КАНАЛ
06.00, 03.00 «Ризамын» 07.00 Информбюро 08.00 Бауыржан-шоу 09.00 М/ф «Неисправимый Гуфи» 11.00, 21.00 Т/с «Иффет» 12.30 Т/с «Фазилет ханым» 13.30 Live stories 14.45, 22.30 «Экстрасенсы детективы» 16.00 Т/с «Интерны» 18.00 Т/с «Отель Элеон» 20.00 Информбюро 23.30 Әзілдер жинағы 00.00 Т/с «Мехектің өмірі» 01.00 Т/с «Адаққан ғұмыр» 01.40 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері 04.00 «Әзіл студио»

 7 КАНАЛ
06.00 «Гу-гулет» 06.40, 21.05 Т/х «Азулылар әулеті» 07.40, 17.10, 04.00 Т/х «Элиф» 08.45 М/ф «Черепашки-ниндзя» 09.25 «О самом главном» 10.40, 01.15 «Вокруг света за монетой» 11.50, 00.00 «Человек-невидимка» 12.50, 19.20 Т/с «Крепостная» 13.50, 18.15 Т/с «Город особого назначения» 15.00, 22.05 Т/х «Ата-ана. Бала-шаға» 16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін» 20.20 Т/с «Гранд» 21.00 Лотерея 777 23.05 Т/х «Кәрі келсе іске» 23.35 Скетчком «Q-елі» 02.25 «КЗландия» 04.45 «Айнаонлайн»

Сәрсенбі - Среда, 6 қараша

 ҚАЗАҚСТАН
06.05, 17.15 «Көңіл толқыны» 06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 00.15 AQPAPAT 07.00 «Таңшоппан» 10.00, 18.00 Т/х «Қайран күндер» 12.00, «Ниет» ток-шоуы 14.00, 22.30 Т/х«Егіз ғұмыр» 15.00, 21.30 Т/х «Жат мекен» 16.00 «Келбет» 16.30 «Мәдениет жауһарлары» 17.30 «Елдің баласы» 20.35, 00.45 «Ашық алаң» 23.25 «Azil time» 01.30 Ақсауыт 01.50 Футбол 04.00 «Қалампыр»

 ХАБАР
06.00 «Қызық times» 07.00 М/ф «Тобот» 07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар» 08.00, Жаңалықтар 09.00 Новости 10.00, 21.40 Т/х «Абдулхамит хан» 10.50,18.30 Т/х «Бәсеке» 12.00 Жаңалықтар «Новости» 12.30 «Менің тағдырым» деректі драма 13.00 сериал «Семейный альбом» 14.40 «Разия» 15.00 «Қарақатпен шай» 16.00, 00.40 Тұсаукесер «Төрлетіңіз» 17.00, 23.20 «ЛИСТОПАД» 19.30 Қортынды жаңалықтар 20.10 Сериал «Келінжан» 20.45 Біздің назарда 21.00 Итоги дня 22.30 Телехикая «Кебенек» 01.40 Әсем әуен

 АСТАНА
06.00,05.00 «Өн мен өзіл» концерттік бағдарламасы 06.30, «Күлдірген» әзіл-сықақ 07.00, 18.10 Т/х «Үмітінді үзбе» 08.00 М/ф «Маша и медведь» 09.50, 21.00 Т/х «Қара ниет» 12.00 Сериал «Склифасовский» 14.20, 00.10 Т/х «Кешіккен хат» 17.00 Құжатты фильм 19.20 «ЖҮРЕК СЫРЫ-2» телехикаясы 20.00, 02.00 Жаңалықтар. 20.30,02.30 Новости 20:30 23.10 «ЖАЗА» Түрік Т/х 03.30 Т/с «Бір болайық» 04.00 Сырты бүтін

 ЕВРАЗИЯ
06.00,03.15 Т/х «Махаббат-тым жүрегімде» 06.40,04.00 «Той заказ» 07.10, 18.00 Басты жаңалықтар 08.00 «Доброе утро» 11.00 «Мужское/Женское» 12.00 «Қалаулым Live» 15.45 «НА САМОМ ДЕЛЕ» 16.50 Х/ф «Майор Соколов» 18.00 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР 18.45 «Пусть говорят» 20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ» 22.00,02.15 «Паутина» 22.50 сериал «Пять минут тишины» 01.00 Т/х «Безопасность»

 КТК
07.05, 03.35-04.10 «КТК қоржынынан» 07.30 Кешкі жаңалықтар 08.00,02.10 Т/х «Женнеттің көз жасы» 08.50,17.00 Т/х «Жат туыстар» 10.00 Новости

10.40,21.40 Х/ф «Морские дьяволы» 12.50,21.40 Х/ф «Узнай меня, если сможешь» 14.45 Мелодрама «Письма на стекле» 15.45, 01.20 Т/х«Улы тамшылар» 18.00 Т/х «Қара теңіз» 19.30 Кешкі жаңалықтар 20.00, 02.50 «Астарлы ақиқат»
--

 ЖЕТИСУ
07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.00 Жаңалықтар 09.30 Новости 10.00 «Экорейд» 10.20 «Әлемнің үздік картиналары» 10.30 «Диалог» 11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 38-бөлім 11.45 «Әсем әуен» 12.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен» 12.45 «Жетісудың батырлары» 13.00 «Шашу» 13.50 «Ән-тарих» 14.00 «Бағбан» 14.25 «Әлемнің үздік картиналары» 14.30 «Жетісу зертханасы» 15.00 «Әсем әуен» 16.00 «Жүрек сөзі» 16.30 «Ауылдағы ағайын» 17.00 Жаңалықтар 17.15 «Әсем әуен» 17.20 Новости 17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы» 18.00 «Шашу» 18.45 «Әлемнің үздік картиналары» 19.00 «Ұлт пен рух» 19.30 «Денсаулық» 20.00 «Қателік» 20.15 «Әсем әуен» 20.30 Жаңалықтар 21.00 «Арнайы репортаж» 21.30 Новости 22.00 «Бірінші ханым» телехикаясы 39-бөлім 22.45 «Әсем әуен» 23.00 Жаңалықтар 23.30 Новости

 31 КАНАЛ
06.00, 03.00 «Ризамын» (каз) 07.00 Информбюро 08.00 «Бауыржан шоу» 08.50 М/ф 11.00, 21.00 сериал «ИФ-ФЕТ» 12.30 «Фазилет ханым» 13.30 Live stories 14.45,22.30 «Экстрасенсы детектив» 16.00 Т/с «Интерны» 18.00 Т/с «Отель Элеон» 20.00 Информбюро 00.00 сериал «Мехектің өмірі» 01.00 сериал «Адаққан ғұмыр» 01.40 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері 04.00 Әзіл студио

 7 КАНАЛ
06.00 «Гу-гулет» 06.40, 21.05 Т/х «Азулылар әулеті» 07.40, 17.10, 04.00 Т/х «Элиф» 08.45 М/ф 09.25 «О самом главном» 10.40,01.15 «Вокруг света за монотой» 11.50, 01.25«Человек-невидимка» 12.50, 19.20 Т/с «Крепостная» 13.50, 18.15 Т/с «Город особого азначения»» 15.00,22.05 Т/х «Ата-ана, бала-шаға» 16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін» 20.20, Т/с «Гранд» 21.00 Лотерея ЛОТО 6/49/777 KENO 22.05 Т/х «Ата-ана, бала-шаға» 23.05 «Кәрі келсе іске» 23.35 «Q-Елі» 02.40 «КЗландия» 04.45 «Айнаонлайн»

БІЛІМ ОРДАСЫ

ЖАҚСЫ ДӘСТҮР
ЖАЛҒАСЫ

БИЫЛҒЫ ЖЫЛҒЫ ҰСТАЗДАР МЕРЕКЕСІ ҚАРСАҢЫНДА ӨТКЕН САЛТАНАТТЫ ЖИЫНДА ТЕКЕЛІ ҚАЛАСЫНДАҒЫ № 8 ОРТА МЕКТЕБІ «ОБЛЫСТЫҢ ҮЗДІК МЕКТЕБІ» АТАҒЫНА ИЕ БОЛЫП, БҰЛ ҰЖЫМҒА СЫЙАҚЫ РЕТІНДЕ 34 МЛН. ТЕҢГЕ ҚАРЖЫ БЕРІЛГЕНДІГІ БАРШАҒА АЯН. СОНДЫҚТАН МЕКТЕПТЕГІ ИГІ ІСТЕРМЕН ОҚЫРМАНДАРДЫ БІРШАМА ТАНЫСТЫРА КЕТУДІ ЖӨН САНАП ОТЫРМЫЗ.

1987 жылы 1 қыркүйекте жаңадан ашылған мектептің табалдырығын 950 оқушы аттаса, бүгін мыңнан аса шәкірт, жүзге жуық мұғалім еңбек етуде. Ұзақ жыл бойы мектепті Текелі қаласының құрметті азаматы Н. Сибирякова басқарды, соңғы үш жылдан бері мектептегі қалыптасқан жақсы дәстүр мен өнегелі істерді өзі де осы білім ордасында ұзақ жыл директордың орынбасары ретінде қызмет атқарған Жанар Ибрайқызы Жақыпбекова табысты жалғастырып келеді.

нәтижесі бойынша мектеп облыс көлемінде алдыңғы қатардан орын алады.

Шағын ғана Текелі қаласының жалпы білім беретін мекеме шәкірттерінің халықаралық деңгейде танымал болғандығы – нағыз жетістік. Мәселен, Айдана Мәлімбаева – Грекияның Солонники қаласындағы география пәнінен жүлдегер атанса, Әсел Есімова Байқоңырдағы «Дарын» ғылыми-зерттеу жобасының жеңімпазы атанды. Сонымен қатар Р.Сабитова,

жалықпайтын Ф.Жақыпбаева, Р.Нестерова, Т.Тикеебаева, Н.Дивеева, М.Синицына, Н.Тұрлыбаева, Д.Тілеуханова, О.Радченко, Е.Шадринцева, Г.Итемірова, О.Костина, Г.Мұсабекова сынды ұстаздар сабақты түрлендіріп беріп, шәкірттерінің жүректеріне жол таба білуде.

Үштілді меңгерген құзыретті тұлғаны қалыптастыруда жаратылыстану бағытындағы пән мұғалімдері Е.Артамонова, С.Долбаева жаңашылдық тәсілге талпынып, оқушылардың қабілетін жетілдіре түсуде.

Мектептегі сапалы білім «Рухани жаңғыру» бағдарламасының бағыттарымен іске асырылатын тәрбие жұмысымен тығыз ұштастыра жүргізілуде. Мәселен, өткен жылғы Астанадағы тамыз

Бүгінгі таңда білім беру саласы мемлекеттің жан-жақты қолдауына ие. Осының арқасында киелі білім шаңырағы облыс көлемінде үздік мектеп атанды. Мектептің материалдық базасы жылдан-жылға нығайып, соңғы үлгідегі компьютерлер мен ноутбуктар, әр әдістемелік бірлестікке проектор мен арнайы экран құрылғылары қойылды, IT кабинеті жабдықталды.

Ары бармай-ақ, еліміздің тәуелсіздігі жылдарының өзінде ғана аталмыш мектеп түлектерінің 31 «Алтын белгі», 8 «Үздік аттестат» иегерлері атануы бұл білім шаңырағының балаларды сапалы білім нәрімен сусындатып, саналы тәрбие беретінін дәлелдесе керек. Мектеп түлектер жоғары білім алуға, өмірдегі әлеуметтік жетістіктерге жетуге ынтылы. ҰБТ қорытындысы бойынша мектеп сонау 2004 жылы республика көлемінде ең үздік 100 мектеп қатарына кірсе, бүгінгі таңда да жыл сайын орта балл 98-107 аралығынан төмен түспеуде.

Мектеп әлемдік деңгейде білімін жетілдірудің бастамасы ретінде «Халықаралық инновациялық сынып және жаңашыл технологиялар IMT-Class» швейцариялық жобаға, Орталық Азия Университетімен «Білім беруді дамыту бағдарламасы» жобалары аясында оқушылардың сын тұрғысынан ойлау, жобалау дағдыларын қалыптастырып, ағылшын тілін жетік меңгеруін қамтамасыз етуде. Халықаралық оқушылардың білім жетістіктерін бағалау PISA – 2012 бағдарламасы

Т.Ыбраева, Д.Костин, В.Автаева, Д.Упорова, А.Алдабергенова, А.Бағланов, А.Бирюкова, Н.Алпысбай, А.Сон сынды мектеп оқушылары республикалық білім додасында жүлдегерлер қатарынан табылып жүр.

Мектеп инклюзивті білім беруді белсенді енгізуді өз деңгейінде жүзеге асырып, жүйелі жұмыстар атқаруда. Осы орайда мектепте «Балаға мейірімді қала!» халықаралық жобасы аясында 2018 жылы тұңғыш рет «Ашық жүрек» фестивалі өткізілді. Бұл іс-шара аталмыш балаларды әлеуметтік қолдау және шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында ұйымдастырылып, ата-аналардың ыстық ықыласына бөленді. Инклюзивті тәжірибені іске асыру мақсатында мектеп Алматы қаласындағы Фридрих Эберт қоры және Еуразия Технологиялық Университетімен бірлесіп «Заманауи мектептің инклюзивті білім беруге дайындығы» атты республикалық тәжірибе алмасу алаңының белсенді қатысушысына айналды.

Мектептің желілік қоғамдастығының нәтижелі жұмысы ұжымдағы әрбір педагогтың әрекет деңгейін анықтап, сапалы тәжірибе алмасуға бағытталған. Мектеп имиджін жаңғыртуға сүбелі үлес қосып келетін Г.Жеңіс, А.Жұбанова, Л.Корнева, А.Русиновалардың есімдерін ерекше атап өтуге болады.

Білім беру жүйесіне қанша жаңалық енгізілсе де, сапалы сабақ қағидасы еш өзгермейді. Шығармашылық ізденуден

конференциясының секция отырысында мектеп оқушысы А.Савельева мектептің өзін-өзі басқару оқушылар ұйымының жұмысын паш етсе, талабына нұр жауған, отансүйгіш дарынды балалар – «Қазақстан Республикасының Патриоты» төсбелгісімен марапатталған Т.Сұлтанбекті, «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында халықаралық «Ұлы дала мұрасы» атты жасөспірімдер арасындағы өнер байқауының бас жүлдегері, Мұхтар Шахановтың батасын алған М.Сайланбекті, республикалық «Ел жүрегі – Астана!» өлең байқауында жүлде иеленген Е.Тайыржанды мектеп ұжымы мақтан тұтады.

Сапалы білім мен тәрбие салауатты ұрпақтың қабілетімен ғана жүзеге асады. Мектептің «Сұңқар» футбол құрама командасы бапкер С.Телтаевтың жаттықтыруымен 2017 жылы Сочидегі халықаралық доп жарысында топ жарып, елге абыроймен оралды. Оқушыларға әскери-патриоттық тәрбие беруші жас маман М.Құрманғазы облыстық «Сардар», «Алау», «Үздік командир-2019» байқауларында үздіктер қатарынан көрінді.

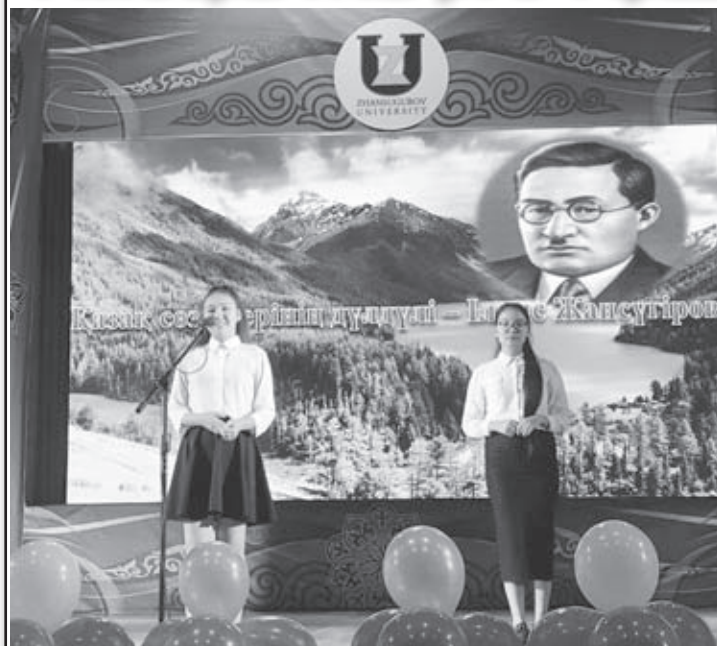
Аталмыш орта мектептің «Облыстық орта білім беретін үздік ұйым» атануы педагогтардың өз білімдерін біліктілікке ұштастыра алуы, ата-аналармен тығыз қарым қатынаста жұмыс істеуінің арқасында, ең бастысы оқушылардың сапалы білім алуға құштарлығын арттырудың нәтижесінде қолға келгені анық.

Ш.БАТЫРХАНОВ.

І. ЖАНСҮГІРОВ - 125

Жетісу мемлекеттік университетінің «Zhansugurov college» -де қазақ тілі мен әдебиет пәнінің оқытушылары Кәмшат Макеева мен Әсел Әбілмәжіновалардың ұйымдастыруымен жыр дүлдүлі І. Жансүгіровтың 125 жылдық мерейтойына арналған «Қазақ сөз өнерінің дүлдүлі – Ілияс Жансүгіров» атты әдеби кеш өтті.

КОМЕДИАНТ КЕШ

Кеш барысында жыр дүлдүлінің өмір жолынан дайындалған арнайы бейнебаян көрсетілді. Сонымен қатар ақынның өлеңдері оқылып, Ілиясқа арнаған төл шығармалары, «Құлагер», «Күй» поэмалары, «Райхан» драмасынан үзінді, «Ілияс пен Фатима хаттары», «Басқа бәле – тілден» атты сатиралық шығармасынан көрініс көрсетілді.

Әдеби кешке қатысқан студенттер арасында образға кіріп «Райхан» драмасынан үзінді оқыған Гүлден Молдахан, «Ілияс пен Фатима хаттарынан» монолог оқыған Аяулым Қайратова мен Ильмаз Ибдимин-новтар көрерменнің ыстық қошаметіне бөленді. Кеш соңында әуезді ән де шырқалды.

Ал кешті өткізудегі мақсат – ақынның ақындық талантын шәкірт жүрегіне ұялату арқылы мәнерлеп жатқа айтуға, поэзияны сүйе, оны бағалай білуге тәрбиелеу болып табылады.

Айгүл СҮЛЕЙМЕНОВА,
«Zhansugurov college»
қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің оқытушысы.

ШАРА
ҚАРТТАРҒА
Амқорлық

«Қарттарын қадірлеген – ел ардақты». Осындай атаумен «Nur Otan» париясы Алакөл аудандық филиалы «Ж.Балапанов» бастауыш партия ұйымы ауылдық мәдениет үйімен бірлескен мерекелік іс-шара өткізді.

Аталмыш шараға ауыл әкімі Т.Маманов қатысып, қазыналы қарттарды мерекеміз құттықтады. «Қазақ халқы ежелден қарттарын ерекше қадірлеп, даналықтың таусылмайтын қазынасы деп бағалаған. Ендеше,

өткізіліп отырған іс шарамыз да осы қазыналы қарттардың құрметіне арналады», – деді ауыл әкімі.

Шара аясында қарттарға арнап «Ж.Балапанов» бастауыш партия ұйымы және мәдениет үйі

қызметкерлерінің ұйымдастыруымен концерттік бағдарлама көрсетілді.

Ал «Jas Otan» ЖҚ мүшесі тұлғалардың еңбеккерлерінің үйлеріне барып, тұрмыс жағдайымен танысты. Сонымен қатар мерекеге орай Жас Отандықтардан құрылған еңбек жасақтары тұлғаларына ардагері Биғайша Зауытбекова мен Күләш Мерекенованың үйлеріне барып, бақшасын тазалап, көмірлерін кіргізіп, қолұшын берді.

А. ЕРМЕКБАЕВА,
«Jas Otan» ЖҚ мүшесі.

Жасыл жемпір

Жұмысына кірісе бергені сол еді, есік қағылып, кабинетке хатшы қыз енді.

- Ерден Қайыржанович, сізге сыныптасыңыз келіп тұр. Сізді бос емес десем де тыңдар емес...

Хатшы қыз айыпты адамдай төмен қарады.

- Сыныптасым дейсіз бе? Аты-жөнін айтпады ма?

- Айтты. Қобылан ым-м-м (тегін ұмытып қалса керек)

- Қобылан Сансызбаев қой.

- Иә, иә...

- Сыныптасты кері қайтаруға болмайды.

Кабинетке көзілдірік таққан, жуан қарын, жасыл жемпірлі жігіт ағасы кірді. Жасыл жемпір Ерденнің көзіне оттай басылды.

- Оу, оқымысты, еш өзгермепсің. Баяғы құлағың қалқиып, жағың суалған қалпың. «Сен семірсең, бар ғой, мен мына мұрнымды кесіп берейін» деп, мектеп бітірер жылы айттым ба, айттым ғой?! Ха-ха-ха!

Ерден құрдасына қарап жылы жымып алды. Қобылан да сол баяғы қалпы. Сәл толығып, есейгені болмаса. Бұрын мұғалімдер: «Түбі түскен шелектей дабырлама», - деп ұрысушы еді. Өмір керуендей көшсе де, адамның көңілі, мінезі өзгермейді екен-ау.

- Сенің де өзгергенің шамалы (күліп).

- Япырмай, қала үйінің төрт қабырғасына телміргеннен жек көрерім жоқ. Мынау тар қапаста неғып отырсың? Елге келіп, аунап-қунап, асыр салып қайтпайсың ба?

- Иә, ол ойда бар. Апам да үнемі ауыл жаққа елеңдеп, көз тігіп отырады. Бауырларым да қолдары қалт етсе ауылға аңсары ауады.

- Сен мықты азаматсың ғой. Жасыңнан өмірдің бейнетін көргеніңмен, міне, зейнетін көріп отырсың. Анаңның қолын жылы суға малып, көзіңнің ағы мен қарасындай қос бауырыңды ел санатына қостың. Тек өзіңнің елді аңсамайтын тасжүректігің болмаса, түбі жақсы адамсың.

Қобылан әдетіне салып қарқылдай күлді. Ерден салған жерден не айтарын білмей, қызарақтап қалды.

- Оу, оқымысты, айттым ғой өзгермепсің. Әлі сол ұялшақтығың...

- Сен де айтады екенсің. Кіндік қаны тамған жерді ұмытатын кісі бола ма екен? Өттең, қолымды қызмет байлап

отыр. Әйтпесе туған жердің топырағын басып, марка жеп, қымыз ішкен маған ұнамайды деймісің?

Қобылан хатшы қыз әкелген шайды сораптап отырып, ел жаңалықтарын айтуға кірісті. Сәлден соң бір нәрсені ұмытқандай жан-жағына алақтай қарады.

- Оу, оқымысты, менің сөмкем қайда?

- Сен кабинетке сөмкесіз келдің.

- Қой ары, сонау елден мені құр алақан келетін ақымақ деп пе едің? Саған әкелген базарлығым бар еді. Қап, әлгі...

Есіне бірдеңе түскендей жанталаса есікке ұмтылды. Ерден құрдасының қылығына ішек-сілесі қата күлді. «Әлі сол ұмытшақ қалпы. Ай, ауылдың исі аңқыған аңқылдағым-ай...»

Кабинетке сүріне-қабына Қобылан қайта кірді. Қолында ала сөмке.

- Әлгінде хатшы қызың кабинетіңе кіргізбеген кезде есік алдына қоя салғам. Ешкім алмапты әйтеуір.

Ерден тағы күлді. Қобылан сөмкесін ақтарып отырып, сәлден соң шағын ораманы қолына алып, үстел үстіне қойды. Ала сөмкені Ерденге қарай ысырып: «Ауылдың дәмі деп маркаңды сойып әкелдім. Жайлауда демалмаса да үйінде тынықсын деп қымыз әкелдім және. Бәйбішемнің басқа сәлемдемелері де бар. Ол ана есік алдында тұрған ала сөмкеде», - деді.

- Несіне әуре болдыңдар. Қазір қалада да бәрі бар. Сенің келгеніңнің өзі үлкен базарлық маған. Кәне, үйге жүрейік.

- Оу, оқымысты, су татыған қала тамағын қайтесің? Тұра тұр, үй қашпас. Мен саған... Мен саған балалық шағымызды еске түсіру үшін тосынсый жасайын деп шештім.

Қобылан ораманың ішінен жасыл жемпір алып шықты. Тура сол баяғы түсі де, сәні де ұқсас жасыл жемпір. Ерденнің маңдайынан суық тер бұрқ етті. Жасыл жемпірдің тарихы арыда еді...

...Әдемі түс көріп жатыр екен. Үйге әкесі келіп, үшеуіне базарлық үлестіріп жатыр. Қуаныштары қойындарына сыймай, күле береді, күле береді... Әкесі алып берген су жаңа киімдерін киіп, алма-кезек айна алдынан шықпайды. «Мен өзі әдемі жігіт екенмін ғой...»

Жаңа киім кигенін сыныптағылар тезірек тегіс көрсе екен. Оларға, сөз жоқ, ұнайды. Көршілері де оны көргенде: «Беу, қара бала, өзің көрсе

көз тоймайтын сұлу жігіт екенсің ғой», - деп таңдай қағатыны анық.

Е-е-е-е, бәрінен бұрын парталасы, мақтаншақ Қобыланның іші удай ашитын болды. Өйткені жаңа жемпірі де өзіне құйып қойғандай жарасымды. Әкесіне алғыс айтпақ болып жанына жете беруі мұң екен, құлағына анасының үні естілді. «Ерден, Ерден-тай, балапаным тұра ғой». Әкесін құшақтамақ болып еді, иығынан біреу жұлқа тартты. «Ердеш, Ерекем, айналайын тұр енді». Бұл жолы анасының үні құлағына ап-анық жетті. Әкесі үйге келмеген екен ғой...

Әдемі түсті әнтек үзгені үшін алғаш рет анасына ренжіп, үстіндегі көнелеу қызыл көрпені одан бетер бүркене түсті. Жүрегі езіліп кеткендей. «Ерден-тай, балам, сен ана сиырларды өріске қосып кел. Мен самаурынға шай қоя берейін», - деген мейірімді әдемі дауыс күнделікті шаруа жайын баяндауға кірісті. Ашуы терісіне сыймай, төсектен ызаланып тұрды. «Апасы да қызық. Малды өріске кешіктіріп те айдауға болады ғой. Құдды бір сиырлар да жұмысқа баратындай асығып, өрістен қалдырмауы керек».

- Апа, мал айдауға неге бір мезгіл Еркінбекті оятпайсыз? Ол да қаймақ жеп, сүт ішеді ғой.

- Сен Еркінбекке қарағанда естиярсың. Еркінбек сиырды өріске қосқанша түс болады.

- Сонда да, апа, бұл - әділетсіз.

- Тек әрі!

Апасы қабағын түйіп еді, жым болды.

- «Әділетсіз», - дейді ғой. Таң атпай түлен түртті ме сен баланы? Күндегі тірлігің емес пе?

«Апа, мені бекер ояттыңыз. Түсімде үйге әкем келіпті. Киім әкеліп бергені үшін алғыс айтпақ болғанымда, оятып жібердіңіз», - деді ішінен. Дауыстап айтуға дәті бармады. Әкесі туралы сөз қозғаса болды, апасының көңіл-күйі бұзылады.

- Таңда даланың салқын болатынын ұмытпа. Киім ілгіштегі әкеңнің қоңыр костюмін үстіңе іле сал.

Әкесінен қалған костюм олар үшін үйдегі бар заттан бағалы. Үстіне киген сайын әкесінің тер иісі сіңген киімі сағынышын сәл де болса басатындай. Ауырып қалса болды, анасы да осы костюмді үстілеріне жауып: «Әй, Бәке, балаларыңа бас-көз бол. Әруағың желеп-жебеп жүрсін», - деп дұға етеді. Соған қарағанда апасы да әкесін сағынатын сияқты...

«Өрістен қалып қойдым», - дегендей, екі сиыр ауланы басына көтеріп

мөңіреп тұр екен. Ызадан булығып тұрғаны соншалықты, атасы сияқты боқтанып, екі сиырды қамшымен осып-осып жіберді. Арқанға оралып қалған ала сиыр жерге омақаса құлады. Әп-сәтте аула ішінде мөңіреген мал үнінен құлақ тұнды. Сиырды бас жібінен босатып жатып, көзі жанында тұрған бұзауға түсті. Анасын жазықсыз ұрғанына налыды ма, әлде, қазір жалғыз қалатынын сезді ме, бақырдың көзі өзінің жанарындай қызарып, жасқа тұнып тұр. «Жазығым не?» - дегендей ала сиыр да тыпыршиды. Сасып қалды. «Кешірім сұрағаннан кішіреймейсің», - дегенді апасы жиі айтатын. Жалма-жан ышқына орнынан тұрған ала сиырдың басынан сипады. Өзінше кешірім сұраған түрі. Мал екеш малда да мінез бар екен-ау. Ала сиыр тоң мінез танытып, құйрығын бұлғаңдатып, аула есігін қирата қашты. «Атаңа нәлет, қайтып келер қораңның есігін сындырғаның неткенің?!» - деді кіжініп...

...Апасы шай үстінде жақ ашпады. Күндегідей емес, бүгін қалың ойға шомған күйі шайын сораптай берді. Екеуін төңіректеген үнсіздікті бұзды.

- Апа, түсімде үстіме жаңа киім алыппын.

Апасының мейірімді жүзіне күлкі үйірілді.

- Ырыс-несібең артады екен, балапаным.

- Сыныптағы достарым қызығып жатыр деймін.

- Мерейің өседі, құлыным.

Анасының көңілі үшін түсін осылай амалсыз өзгертіп айтуға тура келді.

Тағы да үнсіздік жандарына жайғасты...

Шайға қанған соң апасы: «Ерден-тай, сен сабағыңа дайындал. Мен базарға барып келейін», - деді.

- Базарға дейсіз бе? Апа, маған жаңа жемпір әкеліп бересіз бе? Біздің сыныпта Айдын киіп жүр. Сондай жемпір.

Апасы біраз кібіртктеп тұрып қалды. Көңілін қимады ма әлде баласының жемпірінің ескіргені есіне түсті ме: «Жарайды, құлыным, әкеліп беремін», - деді.

Бір қараған адамға апасының түсі суық көрінеді. Бірақ адамның келбетіне қарап, тон пішудің қажеті жоқ сияқты. Егер біреу одан: «Ғаламдағы бірінші мейірімді жан кім?», - деп сұраса, ол еш ойланбастан «Менің анам» дер еді. Ал егер: «Нәзік жандылар арасында

қайратты, еңбекқор адам кім?», - десе, ол тағы еш мүдірместен анасын айтар еді. Өзге балалардың аналарын жасық, болмаса жалқау деп отырған жоқ. Бұл оның анасына деген өз құрметі-тұғын...

Үйден мойнына рәеткесін асынып, Еркінбек шықты. Ол қай уақытта да сотқарлығын тастамайды.

- Ерден, қозғалма, жаныңдағы тал-да торғай тұр екен. Атып түсірейін.

Еркінбек бір көзін жұмып, алаңсыз тұрған торғайды атуды көздеп тұр.

- Жоқ, тиме торғайға!

- Не болды? Тфуй, өне ұшып кетті. Айттым ғой қозғалма деп.

- Қашанғы айтам құстарды атушы болма деп!

-Атса не болады екен?!

- Обал! Обал болады. Қайта құстарға қамқор болудың орнына атқылағаның не?!

- Обал болмайды. Менің оғым тимеді ғой.

- Егер оғың тигенде, балапандары анасыз қалатын еді, болмаса біз сияқты әкесіз өседі.

- Тфуй, сенде апам сияқтысың.

- Осы ісінді апама айтамын қазір!

Еркінбек ерке болғанымен, апасынан қатты қорқады. Егер апасы қабағын түйіп отырса, үйде оның аяқ тықырын ести алмайсың. Ал, апасының көңілі жайдары болса, бәрін «көшіріп» жіберуге бар.

- Жарайды, Ерден, мен енді құстарды атпаймын. Бірақ саған қояр бір шартым бар.

Еркінбек – мінезді бала. Дегенін жасатпаса жаны тынышталмайды.

- Шартың жеңіл болса, орындаймын.

- Жігіт болсаң, сөзде тұрасың.

- Айта бер.

- Қазір Елжан екеумізге «Батырлар жырын» оқып бересің.

- Елжан оянсын. Сосын мен сендерге «Қобыланды» батыр жырын оқып беремін...

Апасы ылғи: «Уақытты текке ысырап етуші болмандар. Әр нәрсенің сұрауы бар. Сондықтан сабақтарыңды оқыңдар. Қолдарың бос кезде кітап оқығандарың жақсы», - дейді. Дұрыс айтады. Кітап оқыған адамның жаман болғанын көрмеппі. Мектепті үздік бітірген Көлбай көршінің қызы бұрын кітаптан бас алмайтын. Қазір соның жемісін көрді. Бір мекемеде бастық көрінеді. Ертең бұлар да сондай болады. Өйткені үйлерінде сөре толы кітап бар. Әкесі мен анасының оларға жиған бар асыл қазынасы – осы. Қазір қолы қалт етсе, кітап оқып жүр...

Апасы базардан көп кешікпей келді. Өзімен бірге шағын ала сөмкені арқалай келіпті. Еркінбек, Елжан үшеуі бір-біріне қарап, жымың-жымың етеді.

«Апа, маған костюм-шалбар алдыңыз ба?», - деді Еркінбек.

«Апа, маған аяқ киім алдыңыз ба?», - деді Елжан.

Оларға қарағанда бұл естияр ғой. Апасы: «Үлкендер шыдамды болуы керек», – дегенді жиі айтады. Сөмкедегі киімнің барлығы өздеріне сатып алынғанын іші сезіп тұр.

Апасы терең күрсінді де: «Иә, сендерге сабаққа киім алдым», - деді.

Сөмкенің аузы ашылар-ашылмастан екі сотқар қолдарын сүңгітіп жіберді. Еркінбек өзіне шапшақ жаңа костюм шалбар алды. Елжанға ақ көйлек пен аяқ киім де

шықты. Ал бұған... Апасы тұңғышына жасыл жемпір әкеліпті. (шмуц) Алақай-й! «Апам-ай, менің алтыннан да ардақтым-ай! Көңілімдегі қалауымды дәл тапқаныңызға не дерімді білмей тұрғаным...» Көкірегінде сайраған мақтау сөзін айтуға ыңғайсызданып, апасының бетінен шөп еткізіп сүйіп алды.

Жалғыз түймелі жасыл жемпір ақ көйлекпен үйлесіп кетті. Сыныптастарына да ұнайтынын іші сезеді. Япырмай, үлкендер: «Түс түлкінің боғы» деуші еді, кейде түстің де шындыққа ұласатыны бар екен ғой. Жаңа киім киетінін әкесі алдын ала сездірген болды ғой...

- Апа, маған жасыл түстің үйлесетінін дәл тауыпсыз.

- Құтты болсын, құлыным, өзің киіп, өзің тоздыр!

Апасының үнінен діріл байқады. Ұлдарының қуанғанына қарап анасының да көңілі марқайып, көзіне жас келгендей. Сөйтсе...

Бүгін – 2 қыркүйек. Ұйқыдан ерте тұрды. Бірақ малды өріске айдамады. Апасы Еркінбекті таңертең қоңыр үнімен әлдилеп оятты. Ол сабаққа түс қайта баратын болғандықтан, енді малды өріске сол қосады. Сотқар бауыры төтті ұйқысын эзер қиып, қос сиырды алдына салып, бір шыбықпен айдап бара жатқанын көріп, күлкісі келді.

Шай ішіп болған соң апасы әндетіп отырып, сүт тартқыш тартуға көшті. Апасына еркелеп жанына жайғасты да, тіліп әкелген нанын сепаратордың шүмегіне тосты. Жолаушы күткен адамдай қаймақ ағатын шүмекті тосып отыр.

- Ердеш, қарағым, сабағыңнан қалып қойма.

- Апа, әлі ерте. Нан мен қаймақ жеп алайын.

Үй мен мектеп арасы аса қатты алыс емес. Бірақ бүгін ол мектепке сәл ертерек баруы керек. Сыныптағыларға жаңа киімін көрсеткені жөн ғой...

Мектеп алдында Айдармен жолықты. Бойы бір тұтам болғанымен, бұл өзі ұзын тілді қу бала. Аңдамай сөйлесең, шағып алады.

- Қызға баратын жігіттей сықиып киініп алыпсың ғой.

- Кеше апам сатып алып берді.

- Апаңның талғамы биік екен.

- Рахмет.

Өзі ойлағандай сыныптағылар жаңа жемпіріне қызыға қарады. Әсіресе, қыздар жағынан мақтау көп естілді. «Жасыл түс сенің түсің екен», - деді бірі, «Өзің аппақ жігітсің ғой», - деді екіншісі, келесілері: «Әдемі болып кетіпсің», «Күнде осылай киініп жүр», - деп қостады. Бірақ бұл мақтау ұзаққа бармады. Қобылан мұның күлімдеген жүзіндегі қуанышты су сепкендей басты.

- Ей, білгіш бала, жасыл жемпірің құтты болсын!

- Рахмет.

- Мына жемпірді қайдан алдың?

- Апам базардан әкеліп берді.

Қобылан сыныпты басына көтере қарқылдай күлді. Өзгелер бұл қылығын ұнатпаса да, директордың баласы болғаны үшін ләм-лим деп тіл қата алмады.

- Апаң мектептің «базарынан» алды бұл киімді.

«Қобылан, мектепте базар бар ма?», «Қобылан, көп сөйлемесің»,

«Қобылан не айтып отырсың?» Жан жақтан осындай дауыс естілді. Ызаланды.

- Мектепте апама киім бере ме?

Қобылан мырс етті. Орындығын ыңғайлап қойып алды да: «Сенің әкең қайтыс болған ғой, білесің. Үйде анаң ғана жұмыс істейді. Мектепте толық емес отбасы мүшелерінің балаларына жыл сайын тегін киім таратады. Өткенде апамның (мектеп директоры) саған және сенің бауырларыңа киім беру керектігін мұғалімдерге тапсырып жатқанын естідім», - деді. Ерден не дерін білмеді. Кірерге тесік таппай аласұрды.

Сыныптағылар үнсіз. Олардың бәрі өзіне қарап қалғандай.

- Өтірік айтасың, Қобылан.

- Мынау ұқпайтыны несі? Басқа сыныптағы әкесі жоқ балаларды қара, тура сенікіндей жемпір киіп жүр.

«Әкесі жоқ...». Ызаланып барып Қобыланның жағасына жармасты. Ол бұған қарағанда бойшаң әрі ірілеу еді. Өзін шыбын шаққан құрлы көрмей, жерге алып ұрды. Өлінің жетпейтінін білген соң, ол парта үстінде жатқан қаламсапты алып, арқасына сұғып алды. Қобылан «баж» ете қалды. Сыныптан жүгіре шығып, далаға бет алды. Жетім атандырған әкесіне, мектептен алған жасыл жемпірді кигізіп қойған анасына ренжіді. Өксіп келеді. Қалайда жасыл жемпірдің көзін құртуы керек. Мектептің сыртын айнала бере қаламсабының сиясын ағызып, жемпіріне жаға берді, жаға берді.

Аурухана палатасында көзін ашса, жанында анасы отыр екен. Жылағаннан екі көзі күптей болып, ісіп кетіпті. «Әкең болғанда, бұлай жүрмес едің. Сен енді біздің үйдің арқасүйерісің ғой». Осылай деген апасы маңдайынан сүйді. Ренішін айтқысы келді де, бірақ жасыл жемпірді сиямен бүлдіргені үшін өзін кінәлі сезінді.

- Ер жігіттің басына нелер келіп, нелер кетпейді, қарғам. Мектеп бүгін саған көмектесе, сен ертең білім алған ұяңа қол ұшыңды созасың. Бұл -қайырымдылық деп аталады, құлыным, - деді апасы шашынан сипап отырып.

Палатаға Қобылан кірді. Жанында анасы (мектеп директоры) бар.

- Ерден қарағым, бір айыбымызды кеш. Мына есерсоқ неменің сыбағасын ертең мектепте беремін.

Қобылан төмен қарап, жер шұқылап тұр. Мектептің бірінші атаманы бұлай жеңіле салады деп ойламапты. Аяп кетті.

«Апай, бала ғой. Қателескен болар, кешіре салыңыз!» - деді апасы. Қобыланға қамқор болып, директорды райынан қайтаруға тырысты.

- Жоқ, «жан бар жерде, жаза бар» деген. Тәртіп бәрімізге бірдей. Енді бұлай қайталаса, полиция шақырамын.

Көз алдына полициялардың Қобыланды қолынан қайырып, машинаға мінгізіп бара жатқаны елестеп кетті. Расында солай болса, сыныптағылар бұған ренжиді ғой.

- Апай, Қобыланның жазығы жоқ. Кінәлі – менмін. Оның арқасына қаламсап тығып алдым. Полиция мені алып кетсін.

Екі көзіне жас толған Қобылан жанына жүгіріп келіп, бұның үстіне құшақтай құлады. Бұл да оны құшақтады. «Кешірім сұрағаннан кішіреймейсің»,

- деген анасының сөзінен қалай аттап кетсін?..

«Қой, айналайын, сен ақылды баласың. Сенен күтер үмітіміз көп. Зере, балаларың аман болса, бір жерден жарып шығады. Әлі-ақ осы айтқаным келеді», - деді директор палатадан шығып бара жатып.

Алдағы күннің әдемі болатынын сезді ме, әлде директордың балаларын мақтағанына масаттанды ма апам мейірленіп, басынан сипай берді.

Палатаға есерсоқ Еркінбек кірді. Апасының көзін ала бере: «Жасыл жемпірді бекер бүлдірдің. Саған ұнамаса, мен киетін едім ғой», - деп ренжіп, сыбырлап үлгерді. Жасыл жемпір намысын жанығанын қайдан түсінсін бұл сотқар!

...Қобылан екеуінің мұнан соң жұптары жазылған емес. Ол мектептің нөмірі бірінші, ал бұл одан кейін 7-сыныптың екінші атаманы атанды. Мұның бәрі жасыл жемпірдің арқасы еді...

- Оу, оқымысты, сен осы мені расымен кешірдің бе?

Қобылан бұл жолы күлмеді. Сұраулы жүзбен қарап отыр.

- Қобылан-ау, бас жарылып, көз шыққан жоқ қой. Бәрі дұрыс. Мен сені сол күні кешіргем. Қаламсап қадалған арқаң ауырып жүрген жоқ па? - деді қуақылана күліп.

Қобылан бөлмені басына көтере күлді.

-Оу, оқымысты, өткен өкінішті емес, балалық шақты еске алайық деп екеумізге бірдей жасыл жемпір сатып алдым. Анам әлі күнге сені мақтап отырады. Расында сен өзінді ғана емес, отбасыңды жарық жұлдызға айналдырған адамсың. Сол үшін сені құрметтеу керек.

- Тым мақтама, Қобылан. Сенің де орның біз үшін бір төбе ғой.

Ескі достар өткен күнді еске алып, біраз шер тарқатысты.

- Иә, біздің мектепті бітіргенімізге отыз жылға жуықтады. Тай-құлындай төбісіп қатар өскен сыныптастар мектепті бітірген соң, тарам-тарам соқпақ жолдарға өз ізімізді салдық. Қазір бірі бар, бірі жоқ...

Директордың айтқаны келді. Филология факультетін тәмамдап, кейін диссертация қорғады. Қазір ғалым деген аты бар. Еркінбек Жоғарғы сотқа орналасты. Шаңырақтың сүт кенжесі Елжан қазір қаладағы мықты дәрігерлер санатында. Екі бауырын үйлендіріп, анасын қалаға қолына көшіріп алды. Анасы енді немерелерінің қамқоршысы...

Ал, Қобылан қазір ауылда мал дәрігері. Шағын кәсіпкерлікпен де айналысады. Мақтанғаны емес, олардың сыныбындағы жиырма бала ел дамуына үлес қосушылардың қатарында. Өйткені болар мектепте жақсы оқыды... Ең бастысы, кінәсін мойындай білетін, ұстазға қарсы сөз қайтармайтын.

- Қобылан, үйге барайық. Апам сені көріп, балаша қуанатын болды.

- Оу, оқымысты, үстіңе жасыл жемпірді ки. Апам да өткен күнді есіне алсын.

...Жасыл жемпір киген қос құлынын ана құшақ жая қарсы алды. Қобыланды жазбай таныды. «Өмірлерің жасыл жемпірдей жайнасын», - деп ақ батасын берді...

Айгүл ЖҰБАНЫШ
Abai.kz

ОБСУЖДЕНИЕ АКТУАЛЬНЫХ ВОПРОСОВ

КАК СООБЩАЕТ ПРЕСС-СЛУЖБА ОБЛАСТНОГО СУДА, В АЛМАТИНСКОМ ОБЛАСТНОМ СУДЕ БЫЛ ПРОВЕДЕН «КРУГЛЫЙ СТОЛ» ПО ОБСУЖДЕНИЮ АКТУАЛЬНЫХ ВОПРОСОВ ИСПОЛНЕНИЯ СУДЕБНЫХ АКТОВ.

В обсуждении приняли участие председатель судебной коллегии по гражданским делам областного суда Досымбет Қ., судьи области, руководитель Департамента юстиции Арап А.С., начальник отдела административной практики УАП ДП Алматинской области Алимкожаев Н.А., руководитель региональной палаты частных судебных исполнителей Касымберкебаев А.Т., представители УКПСиСУ ГП РК по Алматинской области, Департамента казначейства, Департамента государственных доходов Алматинской области, частные судебные исполнители, а также аппарат Администратора судов.

Открывая работу «круглого стола», председатель судебной коллегии по гражданским делам отметил, что исполнение судебных актов является важнейшей частью правосудия.

Участники данного мероприятия обсудили вопросы соблюдения требо-

ваний закона РК «Об исполнительном производстве и статусе судебных исполнителей», трудности и проблемы, возникающие в ходе исполнения судебных актов, а также указали на необходимость полного и своевременного исполнения судебных актов. Помимо этого были рассмотрены случаи необоснованного отказа в возбуждении исполнительного производства.

В своем выступлении с докладом, судья областного суда Абдуллин Ф.Ф. подчеркнул, что вступившие в законную силу судебные акты обязательны для всех и должны строго исполняться на территории республики. «Своевременное исполнение судебных актов положительно сказывается не только на репутации судебной власти, но и государства, поэтому, данному вопросу всегда следует уделять особое внимание», - отметил судья.

О трудностях и проблемах, возникающих в ходе исполнения судебных актов,

рассказала в своем выступлении начальник УКПСиСУ ГП РК по Алматинской области Буламбекова Ж.О.

По ходу обсуждения участники «круглого стола» внесли ряд предложений по

изменениям в исполнении судебных актов.

Ш. ХАМИТОВ.

Огонь – самый страшный враг леса. В борьбе с пожарами большую роль играет пожарная профилактика. Она включает комплекс мероприятий, направленных на предотвращение возникновения лесных пожаров, ограничение их распространения и своевременное обнаружение очагов огня. И взрослым, и детям необходимо соблюдать исключительную осторожность с огнём в лесу, с ним шутить нельзя. Каждая зажжённая в лесу спичка или сигарета должна быть тщательно потушена. Посетителям леса в целях предупреждения пожаров надо соблюдать правила пожарной безопасности в лесах.

ПОЖАРЫ В ЛЕСУ

Согласно правилам, в пожароопасный сезон запрещается разводить костры в хвойных молодняках, старых горельниках, на участках поврежденного леса (ветровал, бурелом и т.д.), лесосеках с остатками заготовленной древесины, в местах с подсохшей травой, а также под кронами деревьев. Обнаружив начавшийся пожар, постарайтесь немедленно его потушить, а при невозможности справиться своими силами, сообщите о нём в ближайшее лесничество.

Потушить лесной пожар в начале его возникновения – дело нетрудное. Самый доступный и простой способ остановки огня – захлёстывание кромок его зелёными ветками и молодыми деревьями, лучше хвойных пород. Для этого бьют по горящей кромке резкими скользящими ударами, сбивают пламя и сметают угли на выгоревшую площадь. Этот способ эффективен при тушении слабых низовых пожаров.

Если есть под рукой лопата, огонь можно потушить, закидав кромок пожаров грунтом. Таким способом тушат пожары средней силы на лёгких песчаных почвах. Небольшой огонь можно затоптать ногами. Действенное средство огня – вода.

Главное в охране лесов от огня – быстрое обнаружение пожаров. Для обеспечения обнаружения и своевременной ликвидации лесных пожаров в многолесных малонаселённых районах организованы областные база авиационной охраны лесов и обслуживания лесного хозяйства с опе-

ративными отделениями на местах. Кроме того, необходима повсеместная постоянная широкая разъяснительная работа среди населения. Наряду с этим, важное место занимают мероприятия по созданию разного рода заградительных полос и разрывов, ограничивающих распространение пожаров в лесу и создающих для успешной ликвидации возникающих очагов огня.

Например, минеральная полоса – полоса земли, с которой полностью удалены травяная растительность, лесная подстилка и прочие горючие материалы до минерального слоя почвы. Такие полосы устраиваются для того, чтобы остановить распространение низового пожара.

В заключение следует отметить, что борьбе с пожарами придаётся большое значение во всех странах мира. Однако горимость лесов в ряде стран очень велика. Так, в Канаде лесные пожары ежегодно охватывают в 3 раза большую, а в США в 2 раза большую территорию, чем в Казахстане. Минимальны число и размеры лесных пожаров в Швеции и Финляндии.

На территории Лепсинского филиала РГУ «Жонгар – Алатауский» ГНПП число пожаров невелико, потому что сотрудники уделяют этому большое внимание и усиленную охрану, потому что не будь лесов, то не будет и природных богатств, на которые приезжают посмотреть туристы из разных стран.

НЕ ДОПУСТИТЬ САМОВОЛЬНУЮ ПОРУБКУ

Охрана природы это общее дело и, что бы, не происходило в природе в результате хозяйственной деятельности мы за все в ответе: за её настоящее и будущее. Берегите лес! Мы часто упоминаем в разговоре слово-природа. И у каждого человека это слово вызывает только приятные ассоциации и воспоминания: луга с полевыми цветами, пушистые ели, зелёные осины, белоствольные берёзки, чистые ручейки и маленькие озёрки, леса со звоном птичьих голосов.

Охрана лесов одно из тех многих мероприятий, которые связаны с комплексной программой охраны природы. Задачи охраны природы, относящиеся к лесу определены лесным кодексом Республики Казахстан, так например: «Нарушения в области охраны, защиты пользования лесным фондом воспроизводства лесов и лесоразведения» согласно ст-113. «Охрана лесов на территории ООПТ, уход за лесом, а также защита его от вредителей и болезней, самовольных порубок и других лесонарушений», Государственные инспекторы обязаны приостанавливать незаконную пастбу скота, самовольную порубку и другие нарушения лесного законодательства. Добытая древесина без разрешительных документов – уголовно наказуема, о чем гласит уголовный кодекс Республики Казахстан ст-340 п-3 пп-4 на особо охраняемых природных территориях наказывается штрафом в размере до 500 мрп, либо исправительными работами в том же размере, либо привлечением к общественным работам на срок до трехсот часов, либо арестом на срок до девяноста суток с лишением права занимать определённые должности или заниматься определённой деятельностью на срок до трёх лет или без такового.

Лес – друг человека, а друзей нужно беречь! Не так много на нашей планете природных богатств, которые могут с ними сравниться. Это важнейший фактор в экологическом равновесии биосферы крупнейший накопитель солнечной энергии и биологической массы, один из источников кислорода на земле, очищающий околоземную атмосферу, регулирует сток воды, защищает почву. Роль леса в природе и жизни человека чрезвычайно велика и разнообразна, поэтому нужно беречь и сохранять лес, и поэтому надо сохранить её для будущего поколения.

Бейсенбі - Четверг, 7 қараша

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 17.15 «Көңіл толқыны»
06.30, 14.00, 17.00, 20.00,
00.15.03.45 AQPAPAT
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 18.00 Т/х «Қайран
күндер»
11.00,19.00 Т/х«Шытынған
тағдыр»
12.00, «Ниет» ток-шоуы
14.10, 22.30 Т/х«Егіз ғұмыр»
15.00, 21.30 Т/х «Жат мекен»
16.00.04.15 «Жүз жаңа есім»
16.30 «Нұр Тілеу» сұхбат
17.30 «Елдің баласы»
20.35, 02.20 «Ашық алаң»
23.25 «Azil time»
00.50 « Ниет» ток-шоуы
01.50 Футбол
04.00 «Қалампыр»

ХАБАР

06.00 «Қызық times»
07.00 М/ф «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы
хабар»
08.00, Жаңалықтар
09.00 Новости
10.00, 21.40 Т/х «Абдулхамит
хан»
10.50,18.30 Т/х «Бәсеке»
12.00 Жаңалықтар «Новости»
12.30 «Менің тағдырым» деректі
драма
13.00 сериал «Семейный
альбом»
14.40 «Разия»
15.00 «Тарих, тағдыр, тұлға»
16.00, 00.40 Тұсаукесер
«Төрлетіңіз»
17.00, 23.20 «ЛИСТОПАД»
19.30 Қортынды жаңалықтар
20.00 Сериал «Келінжан»
20.45 откыритый диалог
21.00 Итоги дня
22.30 Телехикая «Кебенек»
01.40 Әсем әуен

АСТАНА

06.00,05.00 «Ән мен әзіл»
концерттік бағдарламасы
06.30, «Күлдірген» әзіл-сықақ
07.00, 18.10 Т/х «Үмітінді үзбе»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 21.00 Т/х «Қара ниет»
12.00 Сериал «Склифасовский»
14.20, 00.10 Т/х «Кешіккен хат»
17.00 Құжатты фильм
19.20 «ЖҮРЕК СЫРЫ-2» теле-
хикаясы
20.00, 02.00 Жаңалықтар.
20.30,02.30 Новости 20.30
23.10 «ЖАЗА» Түрік Т/х
03.30 Т/с «Бір болайық»
04.30 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,03.15 Т/х «Махаббатым
жүрегімде»
06.40,04.00 «Той заказ»
07.10, 18.00 Басты жаңалықтар
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/Женское»
12.00 «Қалаулым Live»
15.45 «НА САМОМ ДЕЛЕ»
16.50 Х/ф «Майор Соколов»
18:00 БАСТЫ ЖАҢАЛЫҚТАР
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
22.00,02.15 «Паутина»
22.50 сериал «Гять минут
тишины»
01.00 Т/х «Безопасность»

КТК

07.05, 03.35-04.10 «КТК
қоржынынан»
07.30 Кешкі жаңалықтар
«қайталау»
08.00,02.10 Т/х «Женнеттің көз
жасы»
08.50,17.00 Т/х «Жат туыстар»
10.00 Новости
10.40,21.40 Х/ф «Морские
дьяволы»

Жексенбі - Воскресенье, 10 қараша

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Қызық екен»
07.00 «Ұлы дала дүбірі» д\ф
07.30 «Сәлем, Қазақстан!»
08.20 М\ф
09.35 «Ақсауыт»
10.00, 18.00 Т/х «Қайран күндер»
11.00, 09.00 Т/х «Шатынаған
тағдыр»
12.00, 03.45 «Дара жол»
12.50 Айтыс
16.15 «Екі жұлдыз»
20.00 «Арта»
20.45 «Жұсан. Оралу мен оңалу»
д\ф
21.10 П. Жолдасовтың концерті
22.15 КТА
23.45 Кино «Троя»
02.45 Т/х «Жүрекке жол»
04.30 «Көңіл толқыны»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.20 Концерт
09.20 «Самопознание»
09.30 Тұсаукесер «Жауынгер»

12.50,23.40 Х/ф «Узнай меня,
если сможешь»
14.45 Мелодрама «Письма на
стекле»
15.45, 01.20 Т/х«Улы тамшы-
лар»
18.00 Т/х «Қара теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 02.50 «Астарлы ақиқат»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Арнайы репортаж»
10.20 «Әлемнің үздік картина-
лары»
10.30 «Ұлт пен рух»
11.00 «Бірінші ханым» телехи-
каясы 39-бөлім
11.45 «Әсем әуен»
12.00 «Денсаулық»
12.30 «Қателік»
12.45 «Тарихнама» (қазақ
хандары)
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Ұлылық ұясы»
14.25 «Әлемнің үздік картина-
лары»
14.30 «Спорт-тайм»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Ән шырқайық»
16.40 «Құтқару қызметі»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әсем әуен»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Шашу»
18.45 «Әлемнің үздік картина-
лары»
19.00 «Тұжырым» /тікелей эфир/
19.30 «Зерделі отбасы»
20.15 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Тілсақшы»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» телехи-
каясы 40-бөлім
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 «Ризамын» (каз)
07.00 Информбюро
08.00 «Бауыржан шоу»
09.00 М/ф
11.00, 21.00 сериал «ИФФЕТ»
12.30 «Фазилет ханым»
13.30 Live stories
14.45, 22.30 «Экстрасенсы
детектив»
16.00 Т/с «Интерны»
18.00 Т/с «Отель Элеон»
20.00 Информбюро
23.30 Әзілдер жинағы
00.00 сериал «Мехектің өмірі»
01.00 сериал «Адасқан ғұмыр»
01.40 Алдараспан, Нысана,
Шаншар әзілдері
04.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00 «Гу-гулет»
06.40, 21.05 Т/х «Азулылар
әулеті»
07.40, 17.10, 04.00 Т/х «Элиф»
08.45 М/ф
09.25 «О самом главном»
10.40,01.15 «Вокруг света за
монотой»
11.50, 01.25«Человек-
невидимка»
12.50, 19.20 Т/с «Крепостная»
13.50, 18.15 Т/с «Город особого
значения»»
15.00,22.05 Т/х «Ата-ана, бала-
шаға»
16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін»
20.20, Т/с «Гранд»
21.00 Лотерея ЛОТО 6/49/777
KENO
22.05 Т/х «Ата-ана, бала-шаға»
23.05 «Кәрі келсе іске»
23.35 «Q-Елі»
02.40 «KZландия»
04.45 «Айнаонлайн»

ЖЕТИСУ

09.50 М\ф
10.20 Топжарған
12.00 Тайны. Судьбы. Имена.
13.45 Мегакхит «Побеждадая время»
14.30 Т/х «Кебенек»
17.30 Концерт
19.20 «Central Asia’s God Talent»
21.00 «7 күн»
22.00 «Большая неделя»
23.00 Қызық таймс
00.00 Сериал «Черный список»
00.50 Национальная география
01.40 Әсем әуен

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Қаламгер»
07.00, 04.35 «КазНет»
07.30 «Біздің ауыл-2»
08.00 Х\ф «Бриллиантовая рука»
10.00, 20.45 Т\х «Қара ниет»
12.10 Айтыс
14.10 Той жыры
14.50 Х\ф «Разлом Сан Андре-
ас»
17.20 «Әзіл кеші»
19.00 Саяси ринг
20.00 Астана аптасы
23.00 «Оңай емес»

Жұма - Пятница, 8 қараша

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Көңіл толқыны
06.30, 14.00, 17.00, 20.00,00.50
AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
бағдарлама
10.00, 18.00 Т/х. «Қайран
күндер»
11.00, 19.00 Т/Х «Шытынаған
тағдыр»
12.00, 01.20 NIET Әлеуметтік
тоқ-шоу
14.10, 22.30 Т/х. «Егіз ғұмыр»
15.00, 21.30 Т/х. «Жат мекен»
16.00 Иман өзегі
16.25 «Менің Қазақстаным»
17.15 Ауылдастар
17.45 «Екі жұлдыз» күнделік
20.35, 02.50 «Ashyq alan»
23.25 «Azil time»
00.15 «Parasat maidany»
03.40 Т/х. «Жүрекке жол»

ХАБАР

06.00, 00.35 Қызық Times
07.00 М/с «Тобот»
07.30, 08.10, 09.10 «Таңғы хабар»
08.00 «Жаңалықтар»
09.00 «Новости»
10.00 Т/х «Абдулхамид хан »
10.50, 18.30 Т/Х «Бәсеке»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 Патриот
13.00 «Родные люди»
14.40 Сериал «Разия»
15.00 Ток-шоу Давайте говорить
с Айгуль Мукей
16.00 «Дневник. Шоу талантов
16.30 «Религия. Сегодня »
17.00 «Листопад»
19.30 Қорытынды жаңалықтар
20.00 «Келінжан»
20.50 Премьера Новый курс
21.00 Итоги дня
21.40 «Три часа на побег»
23.00 khabar boxing
01.35 Әсем әуен

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
концерт
06.30 Күлдірген
07.00, 18.10 Т/Х «Үмітінді үзбе»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.40, 21.00 «Қара ниет» Т/Х
11.50 «Склифасовский»»
13.00 «Айтарым бар»
14.00 KAZ Net
14.20, 00.10 Т/х «Кешіккен хат»
17.00 Документальный фильм
19.20 «Жүрек сыры-2»
20.00, 02.30 «Жаңалықтар»
20.30, 03.00 «Новости 20:30»
23.10 «Жаза»
03.30 Т/Х «Бір болайық»
04.30 «Q-travel»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
06.45, 18.00 Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 Доброе утро
11.00 «Мужское/Женское»
12.00 «Қалаулым»
15.45 «Жизнь других»
16.45 «Жди меня Казахстан»
18.45, 03.00 «Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
22.00, 00.00 «Вторая первая
любовь»
23.00, 02.00 Паутина
04.00 Той заказ

КТК

07.05 КТК қоржынынан
07.35 Кешкі жаңалықтар
08.00, 02.10 Т/х. «Женнеттің көз
жасы»
08.50, 17.00 Т/Х «Жат туыстар»
10.00 Новости
10.40 «Морские дьяволы. Смерч
-3»

23.50 Х/ф «Сезім сергелдеңі»
02.50 Итоги
03.35 «Ел аузында»
05.00 «Әзілстан»
05.15 «Күлдірген»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «В розыске»
06.50, 03.40 «Тамша сити»
07.45 «Сенбілік жаңалықтар»
08.15 «Ұшқалақ»
08.40 «Воскресные беседы»
08.55 Х/ф «Чужие и близкие»
13.30 КВН
15.50 Фильм «Война и мир
супругов Торбеевых »
18.00 Басты бағдарлама
18.35 «Әкемізге қалынды»
20.00 Аналитика
20.55, 23.00 Сериал «Отчим»
22.00, 02.55 «Паутина +»
01.50 «Теория заговора»

КТК

07.05 К\ф «Қиянаттың зардабы»
08.30, 03.40 «Басты рөлде»
09.10 «Юрмала»
11.00 Мелодрама «Просто
роман»

12.50 «Узнай меня, если смо-
жешь»
14.45 «Письма на стекле»»
15.45, 01.50 «Улы тамшылар»
18.00 «Қара теңіз» т\х
19.30 «Кешкі жаңалықтар»
20.00 «Қарапайым-ханшайым»
21.00 « Вечерние новости»
21.40 «Ее секрет»
02.50 «Әйел қырық шырақты»
03.35- 04.10 «КТК қоржынынан»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Тілсақшы»
10.20 «Әлемнің үздік картиналары»
10.30 «Тұжырым»
11.00 «Бірінші ханым» телехикая-
сы 40-бөлім
11.45 «Әсем әуен»
12.00 «Зерделі отбасы»
12.45 «Тарихнама»
13.00 «Шашу»
13.50 «Ән-тарих»
14.00 «Туржорық»
14.25 «Әлемнің үздік картинала-
ры»
14.30 «Әдебиет пен адамзат»
15.00 «Әсем әуен»
15.50 Мультфильм «Кенже
батыр»
16.00 Д\ф «Таңғажайып табиғат»
16.30 Д\ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әсем әуен»
17.20 Новости
17.35 Д\ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Шашу»
18.45 «Әлемнің үздік картинала-
ры»
19.00 Д\ф «Өркениет
ғажайыптары»
20.00 «Бай-қуатты болайық»
20.10 «Үшінші көз»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі-KZ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00, 02.00 Ризамын
07.00 Информбюро
08.00 Бауыржан шоу
09.10 М/ф «Возвращение Джа-
фара»
11.00 «Иффет»
12.30 Сериал «Фазилет ханым»
13.30 Live stories
14.45 «Экстрасенсы детективы»
16.00 Сериал «Интерны»
18.00 Сериал «Отель Элеон»
20.00 «Информбюро»
21.00 «Заложница -2»
23.00 Әзілдер жинағы
00.00 Алдараспан, Нысана, Шан-
шар әзілдері
03.00 «Әзіл студио»

7 КАНАЛ

06.00 «Гу-гулет»
06.40, 21.05 «Азулылар әулеті»
07.40, 17.10,04.15 Т/х. «Элиф»
08.45 М/ф «Черепашки-ниндзя»
09.25 «О здоровье : понарошку и
всерьез»
10.40 «Вокруг света за монетой»
11.50 «Человек-невидимка»
12.50 Сериал «Крепостная»
13.50 Сериал «Город особого
назначения»
15.00 Т/х.«Ата – ана. Бала -шаға »
16.00, 03.30 Т/х. «Жаңа келін»
18.15 х/ф «Той любой ценой»
20.20 Сериал «Гранд»
21.00 Лотерея «777»
22.05 «Ninety one91»
23.50 Скечком «Q-елі»
00.00 х/ф «Широко шагая»
01.40 х/ф «Широко шагая-2»
05.00 Айнаонлайн

15.10 «Улы тамшылар»
17.30 Т\х «Сарбаз»
20.30 «Дау-даймысыз»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Слуги народа»
22.30 Х\ф «Лидия»
00.50 «Я стесняюсь своего тела»
02.20 К\ф «Мен жұлдызбын»
03.00 «Басты рөлде»
04.00 «Көріпкел»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Бағбан»
10.20 «Тыңдашы, айналайын»
10.30 «Жетісу зертханасы»
11.00 «Өмір әні»
11.45 Мультфильм «Кім патша
болады?»
12.00 «Жүрек сөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
12.50 «Полиция қызметі»
13.10 «Әсем әуен»
13.50 «Ән-тарих»
14.00 «Арнайы репортаж»
14.25 «Әлемнің үздік картина-
лары»
14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Әсем әуен»

Сенбі - Суббота, 9 қараша

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Qyzyq eken
07.00 AQPAPAT
07.30 Д/ф. «Киелі Қазақстан»
07.50 «Сәлем, Қазақстан»
09.00,17.30 Бір күн
09.25 Тұсаукесер «Топалай»
10.00,18.00 Т/х. «Қайран күндер»
11.00,19.00 Т/х. «Шытынаған
тағдыр»
12.00,01.35 Nur Tiley
12.35 «Екі жұлдыз» күнделік
12.50 «Береке бірлігінде елім»
айтыс
15.25 Қ.Рахымның концерті
16.15 М/ф. «Тәуекелшіл
тышқандар»
20.00,03.20 MASELE
20.35 «Әзіл әлемі»
21.00 «Екі жұлдыз»
22.40 «Алмас қылыш» тарихи
драма
01.05 «Ауылдастар»
02.10 Т/х. «Жүрекке жол»
03.55 Parasat Maidany

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.30 Концерт «Аралым, айдын
шалқарым»
09.15 Өзін өзі тану
09.30 Шебер аспаз
10.00 Д/ф. «История в кадрах»
10. 30 М/с. «Юху и его друзья»
11.30 «Жұлдызды жекпе-жек»
13.15 «Қарақатпен шай»
14.00 Премьера! Шоу талантов
«Central Asias Got Talent»
15.40 Т/х. «Келінжан»
18.15 Қызық Times
19.20 Новый сезон. Музыкальное
шоу вокалистов «Torjargap»
21.00 «7 күн»
22.00 Мегакхит. «Побеждаая
время»
23.30 Сериал «Черный список»
00.20 National Geographic
01.10 Әсем әуен

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30,03.30 KazNet ғаламторға
шолу
07.00 М/ф. «Алдар көсе»
08.00 М/ф. «Маша и медведь»
09.50,21.10 Т/х. «Қара ниет»
12.00 «Q-Travel»
12.30 Ел аузында
13.30 «Bas Times» шоу
15.20 Х/ф. «Бриллиантовая рука»
17.30 Х/ф.«Разлом Сан-
Андреас»
20.00 «Итоги»
20.45 «Біздің ауыл-2»
23.20 «Қызық болған»
00.20 Х/ф. «Махаббатым менің»
03.00 Той жыры
04.00 Сырты бүтін
05.00 «Күлдірген» әзіл сықақ

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «В розыске»
06.50 Тамаша сити
07.45 Басты жаңалықтар
08.30,04.10 Ұшқалақ
09.00 Х/ф. «Веское основание
для убийства»
12.50 «Фабрика грез»
13.15 «CONTENT»
14.00 «Ягодка» концерт
Н.Королевой
15.45 Х/ф. «Люблю тебя люблю»
18.00 Сенбілік жаңалықтар
18.35 Кешкі кездесу
20.00 «Главная тема»
20.30,23.00 Сериал «Отчим»
22.00, 03.25 Паутина+
01.25 Кино «Снайпер-2»

КТК

07.05,03.10 Т/х «Айша»
07.50,03.50,04.30 «Біздің кон-
церт»

16.00 Мультфильм «Қошқар мен
теке»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 «Нет-лайк»
17.15 «Әсем әуен»
17.20 «Латыннегізді әліпби»
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Сильные духом»
18.20 Әсем әуен»
18.40 «Полицейская служба»
19.00 «Спорт-тайм»
19.30 «Киноман»
20.10 «Құтқару қызметі»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 К/ф «Көксерек»

31 КАНАЛ

06.00, 02.00, 04.30 Ризамын
06.40, 21.30 «Анашым, біз
үйдеміз»
08.00 «Айта берсін»
09.00 М\с «Маша и медведь»
10.00 «Большой закуп»
10.30 Кино «Танцор диско»
14.00 М\ф
16.00 Кино «Большой и добрый
великан»
18.30 Кино «Пираты Карибского
моря: Сундук мертвеца»

08.40 «Қарапайым-Ханшайым»
реалити-шоу
09.35 Х/ф. «Ее секрет»
13.45 Х/ф. «Было у отца два
сына»
18.20 Т/х. «Сарбаз»
21.00 «Большие новости»
22.00 Х/ф. «Просто роман»
01.40 «Махаббат азабы» көркем
фильм

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Желі-KZ»
10.20 «Әлемнің үздік картина-
лары»
10.30 Д\ф «Өркениет
ғажайыптары»
11.00 «Болмыс» ток-шоуы
11.45 Мультфильм «Кенже
батыр»
12.00 «Бай-қуатты болайық»
12.40 «Үшінші көз»
13.00 «Шашу»
13.50 «Жыр-тамшы»
14.00 «Экорейд»
14.25 «Әлемнің үздік картина-
лары»
14.30 «Диалог»
15.00 «Әсем әуен»
15.50 Мультфильм «Кім патша
болады?»
16.00 Д\ф «Таңғажайып табиғат»
16.30 «Қателік»
17.00 Жаңалықтар
17.15 «Әсем әуен»
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
18.00 «Әсем әуен»
18.40 «Полиция қызметі»
19.00 «Жетісу зертханасы»
19.30 «Жүрек сөзі»,
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Бағбан»
21.30 Новости
22.00 «Өмір әні»
22.45 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

31 КАНАЛ

06.00,02.00 Ризамын
07.00,21.30 Анашым біз үйдеміз
08.30 М/с. «Маша и медведь»
09.20 Кулинарная программа
«Готовим с Адель»
10.00 Кулинарная программа
«Готовим с Адель»
10.40,23.00 «Әзілдер жинағы»
11.30 Кино «Танцор диско»
15.10 М/ф. «Большое путеше-
ствие»
17.00 Кино «Зип и Зап. Клуб
стекляных шариков»
19.00 Кино «Большой и добрый
великан»
23.30 Айта берсін
00.30,04.30 Алдараспан, Нысана,
Шаншар әзілдері
03.00 Әзіл студио</

СУДЬЯ – СОТ БИЛІГІНІҢ ӨКІЛІ

Сот құрылысында барлық деңгейдегі судьялар айрықша орын алады, өйткені судья – бұл Қазақстан Республикасындағы сот билігінің өкілі. Ол конституциялық тәртіппен сот төрелігін жүзеге асыру және өзінің міндеттерін кәсіби негізде орындау өкілеттіктеріне ие.

Сот төрелігі жүйесін сапалық жаңа деңгейге арттыруда кәсіби, моральдық-адамгершілік болмысы мінсіз судьялар корпусын қалыптастырудың маңызы зор. Бұл ретте, қазіргі судьяларға қазақ сот жүйесінің бастауы – билер сотының үлгі боларлық тағылымы зор. «Билер салған сара жолды, әділеттікті ту еткен турашылдықты, адалдықты

тәуелсіздігін бекітті, келешегінің келбетті болатынын сендірді. Сот жүйесінің ескі қағидалармен өмір сүрмей, жаңаша тыныстауына мүмкіндік жасады.

Дана халқымыз «Билік айту – оңай, біліп айту – қиын» екендігін тегін айтпаған. Осы қағида талабына сай білімді де, білікті билердің еңбегі және олардың іс-әрекеті еркіндік қалауында болғандығы байқалады.

Әділ қазылық ету – әр судьяның қасиетті парызы. Ол үшін заңды бес саусақтай біліп, жатқа айта білу жеткіліксіз. Ең бастысы, би, адал, әділ болып, іс бойынша шешім қабылдағанда жігерлікті, батылдықты, табандылықты көрсете білуі – заман талабы екендігін ұмытпауы қажет.

Сот пен судьяның адам мен қоғам алдындағы жауапкершілігі өте жоғары. Адам тағдырына байланысты билік айту, үкім (шешім, қаулы) шығару оңай емес. Күрмеуі қиын сұрақтардың жауабын тауып, шынайы шындықтың түбіне жету үшін арнайы білім, кәсіби даярлық, зеректік, қабілет, мол тәжірибемен қатар, заңдарды жетік білу және оны дұрыс талдай білу керек.

Сондықтан халық сеніміне бөлену үшін судьялардан жоғары біліктілік пен білімділік талап етіледі. Яғни, бұл тұрғыда қара қылды қақ жарып, әділ билік жасайтын білікті судьяларды даярлау заман талабы екені баршаға аян.

Ертіс ОМАРОВ,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

ҚАЗЫНА

Ана тіліміздің барша болмысы, тіпті оның әрбір дыбысы мен жалғау-жұрнағы мәдени-әлеуметтік өмірде өзіндік мәні бар киелі ұғым болып табылады.

ТҮЛ – ҮЛКЕН САЯСАТТЫҢ ҚҰРАЛЫ

Бір ұлттың тілінде сол ұлттың шежіресі, тарихы, мәдениеті, мінезі айнадай көрініп тұрады. Мәселен, қазақтың тілінен қазақтың кең байтақ сайын даласын, аспанмен таласқан асқар тауларын, жасыл-желек ормандары мен буырқанып сарқыраған асау өзендері мен көзтартар айдын көлдерін, қайыспас қайсар мінезі мен көшпенділік тұрмыс-салтын айқын аңғаруға болады. Сондықтан білікті де белгілі тіл танушылардың «Қазақтың сары даласы кең, тілі бай. Осы күнгі түрік тілдерінің ішінде қазақ тілінен бай, оралымды, терең тіл жоқ»,- деп тұжырымдауы тегін емес.

Қазақстан Республикасының Тіл туралы заңының 4, 13-баптарына сәйкес мемлекеттік тіл – мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық саласында қолданылатын мемлекеттік басқару, заң шығару, сот ісін жүргізу және іс қағаздарын жүргізу тілі.

Сот ісін жүргізу тілі сотқа берілген құжаттардың берілуіне

қарай жүргізіледі, әрбір азамат істі өзінің ана тілінде немесе өзі білетін басқа тілде жүргізуді талап етуге құқылы және өздері білетін басқа тілде мәлімдеме жасау, түсініктеме мен жауап бері, өтініш білдіру, шағым жасау, аудармашының қызметін тегін пайдалануға құқылы, сол сияқты онымен қамтамасыз етіледі.

Қазақ елінде, қазақ жерінде, қазақ тілі – мемлекеттік өркендеуі қажет, оған тек қазақ халқының ұрпақтары ғана емес, бүкіл Қазақстан елінде өмір сүріп жатқан адамдар үлес қосу керек. Мемлекеттік тілді игеру деген сөз мемлекет азаматы болып өмір сүру деген сөз, өзің өмір сүріп отырған мемлекетке және сол мемлекетті құрған халыққа «азаматпын» деп берген уәдесін орындауы деген сөз. Сонымен қатар, Қазақстан мемлекетінің азаматы екенімізді жан-жүрегімізбен түсінсек, болашақ ұрпаққа Отан алдында жауапты екенін ұғындырсақ, тіл мәдениетін көтеріп, оның ішінде

өзге тілдерге көлеңке түсірмей, өз тіліміздің мәртебесін арттырып, қолдану аясын кеңейтуімізге әбден болады. Бұл жөнінде ел Президенті Қ.Тоқаев өзінің жақында жасаған Қазақстан халқына Жолдауында да: «Еліміздегі этникалық топтардың тілі мен мәдениетін дамытуға жағдай жасай береміз. Қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі рөлі күшейіп, ұлтаралық қатынас тіліне айналатын кезеңі келеді деп есептеймін. Бірақ мұндай дәрежеге жету үшін біздің даңғаз жасамай, жұмыла жұмыс жүргізуіміз керек. Сондай-ақ, тіл үлкен саясаттың құралы екенін де ұмытпаған жөн», - деп қадап айтты.

Мерей ТОҚТАҒҰЛОВА,
Алматы облысының №1 көмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының судьясы.

МІНДЕТ

Алимент – «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы кодексіне» сәйкес, бір адамның басқа оны алуға құқығы бар адамға ұсынуы міндетті ақшалай немесе материалдық асырау.

АЛИМЕНТ ТӨЛЕУ ТӘРТІБІ

немесе өзге табысының (1/4) төрттен бірі; екі балаға – ата-анасының еңбекақысының және/немесе өзге табысының үштен бірі (1/3); үш және одан да көп балаларға – ата-анасының еңбекақысының және/немесе өзге табысының жартысы (1/2); кейбір жағдайларда осы үлестер мөлшері тараптардың материалдық немесе отбасылық жағдайын және басқа балалар және өзге де назар аударатын жағдайларды ескерумен азайтылуы немесе ұлғайтылуы мүмкін; алимент төлеушінің жалақысынан ұстап қалудың жалғыз шектеушісі «Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» Заңның 95-бабы болып табылады, оған сәйкес борышкерде жалақысының немесе өзге де табысының 50% кем емесі сақталуы тиіс.

Алимент мәселесін шешу үшін ең алдымен жастардың отау құруға деген жауапкершілігін арттыратын тетіктер қажет. Жастардың көпшілігі ары қарай кездесетін қиыншылықтарды бірге еңсеруге дайын болмастан, таныса салып, шаңырақ көтеріп жатады. Содан кейін, отбасылық қиындыққа төтеп бере алмай, жалтара бастайды. Қазіргі уақытта тума жетімдерге қоса, тірі жетімдердің саны артып келеді. Ең қасіреті сол, оларға алимент дер кезінде төленбейді. Қашып жүрген әкелер дүние мүлкін, көлігін басқа адамдардың атына рәсімдеп, алимент төлемейді сан алуан амалдарын қарастырғандар да кездеседі. Сондай-ақ, жұмыссыз жүрген әкелер де көптеп кездеседі. Осындай жұмыссыз жүрген әкелерге қадағалау құрылымдар мен мемлекеттік мекеме-ұйымдар бірлесіп, борышкерлер үшін бос орындар жәрмеңкесін өткізсе деген ұсыныс бар.

Мәдина БАЙМҰХАНБЕТОВА,
Алматы облысы атқарушылық округінің жеке сот орындаушысы.

НАҚТЫ ҚАДАМ

СОТ ЖҮЙЕСІН ДАМУ

Елбасының тапсырмасына орай сот жүйесін дамыту, жаңғырту үшін ІТ технологиялар кеңінен қолданылып, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотымен негізгі басымдықтары анықталып, нақты мақсаттар қойылған. Ол мақсат «Сот төрелігінің «Жеті тасы» атауымен іске қосылды.

Сот саласындағы елеулі өзгерістерге азаматтар қазіргі таңда куәгер болып отыр. Бір жылдан астам уақыт ішінде сот процестері электронды форматта жүргізіліп келеді. Былтыр Жоғарғы сот пен Бас прокуратураның бірлескен «Заңдылық» ақпараттық-талдау жүйесін қалыптастыру жобасы жақсы нәтижеге жеткізді. «Заңдылық» қылмыстық сот төрелігінің ашықтығын, сапасын арттыруға, тиімсіз құжат айналымының және қылмыстық істерді тергеуде, сотта қарау кезінде заңның бұзылуына байланысты қатысушылардың шағымдарын төмендету үшін жасалуда. Сот саласындағы әрбір реформа азаматтардың құқығы мен бостандықтарын қорғауға бағытталған» және бүгінгі күнде негізгі мақсат болып отыр.

ҚР Жоғарғы Сот төрағасы

Жақып Асанов ел судьяларына жаңа міндеттер мен маңызды жауапкершіліктер жүктеу кезінде, соңғы көрсеткіштерді ескеріп, сот саласындағы онды өзгерістердің орын алып жатқанын айқындап жасап отыр. Халық қызметінде жүрген кез келген мемлекеттік қызметкер ең алдымен ісінің халық игілігі үшін атқарылып жатқанын сезінеді. Бұл жауапкершілік әрбір судьяның әділетті шешім шығаруға, қолжетімді және ашық болуға үндейді. Елдің кемел, рухани жаңғырған мемлекетке айналуына халқының жан-жақты сауатты, білімді болғаны маңызды. Сот ашықтығы мен қолжетімділігі осы жолда жасалған ұтымды қадамдардың бірі.

Сонымен қатар, судьялардың сауаттылығын арттыру, сот шешімдерінің ұғынықтылығын талап ету мақсатында 2018 жылдың 1

қыркүйегінен бастап аудандық, қалалық судьяларға қойылатын жаңа нормативтік талаптар күшіне енді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының 2018 жылғы «29» тамыздағы № 6001-18-7-4/172 өкімімен бекітілген, сот актілерін жасауға және ресімдеуге жаңа талаптар қойылды, яғни үкімдер, қаулылар, шешімдер жаңа форматта жасалатын болды, бұл да «Сот төрелігінің «Жеті тасы» жобасының бір бөлігі ретінде саналады. Мұның негізгі мақсаты қарапайым шешімдер мен үкімдер халыққа түсінікті болу үшін мазмұны бойынша оңай, жеңіл, түсінікті тілмен жазылуға тиіс.

Л. ЖЕТЕНОВА,
Кербұлақ ауданының №2 аудандық сотының бас маманы.

КӨПШІЛІККЕ ҚОЛАЙЛЫ СЕРВИС

ҚАЗІРГІ КЕЗДЕ КЕҢІНЕН ҚОЛДАНА БАСТАҒАН «СОТ КАБИНЕТІ» – БҰЛ ЭЛЕКТРОНДЫҚ АҚПАРАТТЫҚ СЕРВИС.

Ал оның негізгі ерекшелігі азамат, оның заңды өкілі, адвокат немесе заңгер кез келген ыңғайлы уақытта, үйінен немесе кеңседен шықпай-ақ интернет желісі арқылы сот құжатын қарай алады, сот актісін басып шығара алады.

Сот кабинеті сервисі арқылы заңды тұлғалардың мемлекеттік баж төлеу мәселесі шешімін тапты, жеке тұлғаның төлем карточкасы арқылы бажды төлеу, сондай-ақ төлем құжатының сканерден өткен көшірмесін беру мүмкіндігі бар. «Сот кабинеті» және «Сот құжаттарымен танысу» электронды сервисі Жоғарғы Соттың www.sud.kz ресми сайтында іске қосылған. Аталған қызметтерді электронды цифрлы қолтаңбасы бар азамат ғана тұтына алады.

Сотқа заңды тұлғалардан талап арыздар электронды түрде түскенде ол соттың да, сотқа жүгінген тұлғалардың да уақыты мен жұмысын азайтады. Мысалы, азамат немесе оның заңды өкілі өзінің уақыты мен қаражатын кетірмей, үйінен талап арыз жіберсе, ол электронды түрде соттың базасына түседі. Сот қызметкері дайын электронды түрде түскен арызды тіркейді. Ол үшін ол құжаттарды сканерден өткізіп, базаға салып жатпайды, өйткені олардың барлығы дайын түседі. Айтып өтетін жәйт, ол сот жүйесі қызметкерлерінің азаматтармен байланысын азайтады және сыбайлас жемқорлыққа бейімділікті азайтуға ықпал етеді.

Бұған қоса, Жоғарғы Соттың және жергілікті соттардың сайтында «Сот құжаттарымен танысу» сервисі іске қосылған. Аталған сервис сот өндірісінің жеделдігі мен қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының сайтындағы электронды сот құжаттарымен танысуға мүмкіндік береді. Сотқа жүгінген азамат талап арызды тіркелгені туралы талон алады, бірнеше күннен кейін оның ұялы телефонына оның арызды бойынша сот құжаты шыққаны туралы хабарлама келеді. Бұл ретте азаматтар сот құжатын алуға сотқа барып уақытын кетіріп, қаражатын шығындап, әуреге түспейді. Мемлекетімізде жасалып жатқан ізгі бастамалардың барлығы қарапайым халықтың қамы үшін қолға алынған шаралар. Заманауи электрондық қызмет сот төрелігінің ашықтығы мен қолжетімділігіне бағытталған. Сондықтан «сот кабинеті» қызметі бүгінгі күннің талабына жауап беріп қана қоймай, көптің көңілінен шыққан жүйе болып отыр.

Анар МЕЙМАНҚҰЛОВА,
Алматы облысы МАЭС-ның жетекші маманы.

АТАМУРА

Ғұлы даланың өнері

Талдықорған қаласында Алтын Орданың 750 жылдығы мен «Орбұлақ шайқасының» 376 жылдығына орай тағылымды шара өтті. Бұл шараға 5000-нан астам адам жиналып, өткеннен тағылым алып, келешекке кемел ой түйді. Осы ұлан-асыр думанға біз де қатысып қайттық. Басында тарихи қойылымды тамашалап қайтамыз деген ой болып еді. Талдықорған атшабарында өткен мерекелік шараның ұрпаққа өнеге болар сан қырлы тұсына куә болып, көңіл сарайымыз кеңіп қалды. Әсіресе, еліміздің түкпір-түкпірінен жиналған қолөнер шеберлерінің өнеріне тәнті болдық. «Ел іші – өнер кеніші» дегенді аталарымыздың тегін айтпағанын осыдан білдік.

Сол қатарда Талдықорғанда бір әулеттің жеті атасының мұрасын мәпелеп сақтаған Әуесхан Мажайқызы деген ұқыпты да көргенді, ата-дәстүр мен салт-санаға, әдет-ғұрыпқа аса бір ыждағатпен құрмет ететін ұлағатты апаны кездестірдік. Ол кісінің сақтаған мұралары көптігімен де, көріктілігімен де, бізге беймәлім өткен күндердің тарихын түгендеп берген құндылығымен де бағалы.

Ол мұралардың ішінде осыдан үш жүз жылдың алдындағы аталарымыз тұтынған тұрмыстық бұйымдар мен шеберлер мұрасынан тартып, бүгінгі күннің болашақта жәдігерге айналар асыл қазыналары толып тұр. Айта берсек, қазан-ошақ, самаурын, келі-келсап, қазан, мосы, астау, тегене, қасық, шөміш, пышақ, қысқаш, тоқылған ши, аттың қылынан өрілген арқан, қазақтың қара сабыны, тағы басқа да тұрмыстық бұйымдардың түр-түрі көз сүріндіреді. Олардың қатарында Солтангелді бидің күмістелген ер тоқымы, Ұларақ батырдың кісесі, Жансарбай емшінің емдеу құралдары, Омарақын зәңгінің белбеуі, бір ғасырдан астам тарихы бар мұйық, түскііз, ақ киізден сырып жасаған қалпақ, көрпенің тысы, кимешек-шылауыш, қыздар тағатын әсемдік бұйымдар, үкінің қауырсыны, жібек жіп, ағаштан оюлап жасалған түйме, іс тигуе арналған сонау XIX ғасырда Ресейде жасалған зәңгір машинасы өте бір ұқыптылықпен сақталған. Ал ертоқым, жүген, нокта, құйысқан, өмілдірік, қамшы, кісен секілді ат әбзелдерінің өзі бір төбе. Төрт, алты, сегіз, он екі өріммен өріліп, күміс жалатылып, түрлі асыл тастардан көз салынып, безендірілген ат әбзелдері мен айыл-тұрманның шебердің қолынан шыққан сирек кездесетін өнер туындысы екендігі бесенеден белгілі. Бүркіт ұстайтын тор, жемсау, қолғап, тұғыр, сияқты аңшылыққа пайдаланатын құрал-саймандар да бүгінгі ұрпаққа таңсық дүниелер. Емшілікке қолданылатын қорғасын, кепіреш, дәрілік шөптерді үгітетін кішкентай келі, денедегі арам қанды тазалауға арналатын лоңқа, сиырдың мүйізінен оюлап жасалған бүлдіргі ата-бабаларымыздың халықтық медицинаны хал-қадірінше өркендеткенін аңдатып тұр. Әуесхан апа өзі тіккен тұрмыстық бұйымдар, қыз жасауы, тоқымалар өз алдына бір төбе.

Қысқасы, Әуесхан Мажайқызы аса бір ұқыптылықпен аялап, сақтап, бүгінге жеткізген 500-ге жуық жәдігердің әрбірі халқымыздың өткен өміріне терең бойлап, тұғыры биік көшпенділер өркениетінен сыр шертіп тұр. Тағы бір айта кетерлігі,

116 жылдық тарихы бар бесік

ол мұралардың әрбірінің өз тарихы, өткеннен сыр шертер құпиясы бар. Басында бір өмір аялап сақтаған мұраларының тарихы жайлы сұрағанда Әуесхан Мажайқызы біраз тартыншақтады. Үйткені, бала күнінен көргенді елдің тәрбиесін көріп өскендіктен қазақы қанға сіңген қасиет бойынша аталарының атын бадырайтып айту тым өрескел сезіледі екен. «Емші ата», «Зәңгі ата», «Толқынның шешесі», «Мырза жігіт» деген сияқты жаңылдырып атаған есімдер біздің мақала жазуымызға кедергі келтіретінін түсіндіруге тырыстық. Сонда да кісі есіміне келгенде бәрі бір жаңыла берді. Бірақ біз оқырманға түсінікті болу үшін аты аталған аталардың есімін мақалада өз қалпында көрсетуге тырыстық.

— Бабамыз Жансарбай Ұлпарақұлы өз дәуірінде ауруға жол бермеген емші, ауыздыға сөз бермеген шешен, елді ынтымақ пен берекеге бастаған, ел тізгінін ұстаған көреген кісі екен. Туғанда тым нәзік болған соң тұмаққа салып, төбеге іліп қояды екен. Соған қарап елдер Жансарбай атап кетіпті. Әулиелігі бір басқа, өз дәуірінің егжейлерімен етене жақын болып өтіпті. Оның үстіне ауруға жол бермеген емші болған. Атамыз 1851 жылы туып, 1946 жылы 95 жасында өмірден өткен сүйегі асыл жан еді. Бұл мұралардың ішінде сол кісіден қалған 50-ден астам жәдігер бар. Соның ішіндегі ең бағалысы күмістелген ат әбзелдері мен емшілікте дәрі-дәрмек жасауға қолданылатын кішкентай келі. Атамыз ат-әбзелдерді Торғауыттардың атақты шебері Бадыма дегенді арнайы шақырып әкеліп, төрт, алты, сегіз таспалы қазақша өрім мен он екі таспалы

қалмақша өрімді араластырып өргізіп, жасатқан екен. Бұл ой қазақ-қалмақтың бұдан былайғы өмірі береке-берлікте өтсін деген асыл арманынан туындаса керек. Ал Жансекең қазақтың байырғы емшілік дәстүрі мен сол кездегі жаңаша емдеу жолдарын үйлестірген бүгінгі тілмен айтқан да білікті дәрігер. Сол кездің өзінде «Жан қалса Жансарбайдан

Сақталған жәдігерлердің бір бөлігі

қалады» деген ел арасында аты аңызға айналып, ардақты есімі елге өнеге болғаны тағы бар. Осы мұраның ішіндегі дәрі-дәрмек жасауға арналған кішкентай келі-келсапты кезінде Мәскеуде медицинаны бітірген, 1938 жылы Сәбетте (ол кезде Қазақстанды Сәбет деуші еді) атылған, жаңаша емдеуде алдына жан салмаған татар досы Әлиев (атын ұмытып отырмын) естелікке ұсынған екен. Сол атамыздан қалған тағы бір мұра – егіншілікте қолданылатын соқа мен шөп турауға арналған жады. Соқаны ноғай көпестерінен сатып алыпты да, жады мен

самаурынды Андрей деген казак досы беріпті. Осы құралдармен Іле өзенінің алқабындағы шұрайлы жерге егін өсіп, елді алғаш отырықшылыққа жетелеген жан.

1910 жылдың ар жақ, бер жағында атақты шешен, жүйрік ақын Жапсарбай Сасанұлы ел аралап жүріп, тау болып үйілген тарыны Кеңсудың баса соққан желіне сапырып жатқан Жансарбайдың қырманынан шығады. Кепсен ала кетпекші болып қараса, ыдысы жоқ екен. Сөйтсе де құры кеткісі келмеген Жапсарбай:

Ассалаумағалейкум, Жансарбай,

Қара тамырға жүрсің жан салмай.

Қырман толсын әттеген-ай, Келіпін-ау кепсен алуға қап салмай, — депті.

— Келіңіз, ақ түйенің қарны ақтарылып жатқан алтын күзде қырманға келіпсіз. Кепсен алыңыз деп жүннен тоқылған қара дағарға толтыра тары салып арттырып жіберіпті. Сол қапты күні бүгінге дейін сақтап отырмын, — дейді.

Расында, тарихты Әуесхан Мажайқызы емес, ол кісі сақтап келген мұралар сөйлеп тұрғандай сезілді. «Жібекті сақтай алмаған жүн етеді, қызды аялай алмаған күң етеді» дегендей, апамыз мұралардың арасынан алқұрең түсті ширатылған бір уыс жіпті алып шығып, «Бұл Қытай жібегі» деп таныстырды. Осыған дейін «Қытай жібегі» деген терминді кітаптардан оқып жүрсем де оның қандай болатынын көрмеген екенмін. Өте бір нәзік, қос саусақтың арасына салып, уқаласаң үгітіліп кететіндей биязы жіп қолға сусып тұрмайды екен. Сонда ғана Батыс Қытайдан — Батыс Еуропаға дейін жеткен әйгілі Жібек жолының қалыптасуына мұрындық болған «Қытай жібегінің» құндылығын азырақ түсінгендей болдым. Бір қызығы, жібек жіпті жақсаңыз күлі жерге түспей ауаға тарап, ұшып кетеді екен. Мұралардың ішіндегі тағы бір құнды зат — жүз жасаған бесік. Оның да естіген құлаққа жағымды, өзгеше тарихы бар.

— Жансарбай атамыз емші болған соң елдер ол кісіні үйде тұрғызбайды екен. Атағын білген соң ат жіберіп, арнайы шақыртып алатындар да көп. Ол кісі екі

дүниеге келіп, ауыл азаматтары Жансарбай атамызға сүйіншілеп барады. Бұл қуанышты бөліске сөзіндегі татар достары мен ноғай көпестері шеберлерге қайыңнан иіп бесік жасатып, сөбиге сыйлайды.

Қытайдың Күнес ауданының Кеңсу ауылына қарасты Сарысай деген сайдың аузында «Жансарбайдың қарадомалағы» деп аталатын жота бар. Алыстан төбесі үшкілденіп көрінетін жотаның үсті ат бәйгесін өткізіп, көкпар тартатын, қыз қуар жасап, түрлі ұлттық өнерден бәсеке оздыратын жер. Үйдегі кезінде күнде сол төбеге шығып, бір-екі сағат отырып қайтады екен. Бір күні төбеден асығыс түскен атамыз әйелдеріне:

— Құлағыма аттың демі келді. Тезірек қазан асып, дайындық жасаңдар деп тапсырады. Көп өтпей аттарына ақ сауыт боп муз қатқан екі жолаушы кіріп келеді:

— Жансеке, біз Іленің арғы бетіндегі сары Керімбек байдың ауылының жігіттеріміз. Керімбектің ұлы Рақыбайдың әйелі толғатқалы 20 күн болды. Қарамаған бақсы-балгер, емші қалмады. Оның шешуін сіз табады деп бай бізді жіберіп еді, — дейді.

Ас ішіліп болған соң сауыт аттанып кетеді. Барса байдың әйелі 12 қанат киіз үйдің мына басынан, ана басына дөңгелеп, жаны шығып шырырап жатқан екен. Жансарбай емші есіктен кіріп келгенде әйел сәл тыныштала қалады. Емін жасап, дұғасын оқып, ала келген шөп дәрілерін қайнатып, ішкізіп:

— Бесінде қой қораға қайтарда босанады. Ұл болса ұлым Омарақынның жолдасы болсын, қыз болса келін етіп аламын, — деп әудем жердегі төбеге қарай беттейді.

Бесін болып, өрістегі қой қораға беттегенде шырылдаған сәбидің үні шығып, жігіттер: «Шешеміз аман-есен босанды, қыз бала екен», — деп Жансарбайға сүйіншілеп жүіреді. Сол жолы Керімбек баймен төс соғыстырып дос болып, құда болып қайтады. Ауылға келген соң ұлы жатқан бесікті байдың ауылына жібереді. Кейін апамызды келін ғып түсіргенде сол бесік жасау-жабдықпен бірге қайта келеді. Міне, содан бері осы қайың бесікке 50-ден аса бала жатты. Осы бесікке бөленген балалардың бірде-бірі шетінеп көрген жоқ, — деп бесік жайлы білетінін айтып шықты.

Көзіміз апамыздың қолындағы күміс білезікке түсті. Күміс талшықтардан өріп, өрнектеп жасаған білезіктің он саусағынан өнер тамған шебердің жасағаны белгілі.

— Бұл шешемнен қалған естелік. Кем дегенде екі жүз жылдан асқан дүние. Шешем сексен жасқа жақындап қайтыс болды. Ол кісінің шешесі де тоқсан жасқа таяп барып қайтыс болған. Білезікті ұлы атам Рақыбай бәйбішесіне арнап жасаған екен. Ол кісінің көп зергерлік дүниесі сақталмай қалды. Атамыз 1700 жылдары өмір сүрген, — деп тағы да ағынан жарылды.

Апамыздың әр әңгімесі тұнған тарих. Ол туралы тағы бір орайы келгенде айта жатармыз. Жетпіске келген апамыз сегіз баланы өмірге әкеліп, бәрін ұлттық тәрбиенің нәрімен сусындатып өсіріп, «Алтын алқалы» ана атанып отырған жайы бар. Бірақ апамыз көптен бері сақтап, қорғап, жоғалтпай ұстаған осы мұралардың елдің керегіне жаратар орайдың табылмай отырғанына сәл қиналатын көрінеді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ПРОВЕДЕНА КОНФЕРЕНЦИЯ

В целях реализации послания Главы государства Касым-Жомарта Токаева народу Казахстана «Конструктивный общественный диалог – основа стабильности и процветания Казахстана» Экономическим судом Алматинской области проведена конференция с участием главного редактора газеты «Алатау» Бұлғақова А., регионального корреспондента газеты «Время» по Алматинской области Дуйсеновой С.Е., члена Союза журналистов Казахстана Батырбаева Ш. и судей экономического суда Алматинской области Кожахметова Б.А., Ибрагимовой Ж.М., Касымбаевой Г.С., Бектургановой Г.К., Садуакасовой М.М.

Участниками конференции обсуждены задачи поставленные Президентом и пути их реализации.

При этом основное внимание было уделено общей задаче – воплощение в жизнь концепции «Слышащего государства», которое оперативно и эффективно реагирует на все конструктивные запросы граждан.

Как указано в послании Президента только путем постоянного диалога власти и общества можно построить гармоничное государство, встроенное в контекст современной геополитики. Поэтому необходимо поддерживать и укреплять гражданское общество, вовлекать его в обсуждение наиболее актуальных общегосударственных задач с целью их решения.

Кроме того обсуждены реформы проводимые в судебной системе, прежде всего направленные на обеспечение прав и безопасности граждан.

В итоге участники отметили важность взаимодействия судов и СМИ в целях освещения новелл законодательства, реформах и повышения правовой грамотности населения.

Ш. ХАМИТОВ.

ЧАСТНОЕ ОБВИНЕНИЕ

Поводом к возбуждению частного обвинения является жалоба потерпевшего физического лица, достигшего 18-летнего возраста, законного представителя, представителей потерпевшего, то есть лиц указанных в Уголовно – процессуальном кодексе Республики Казахстан.

Согласно правил статьи 408 УПК Республики Казахстан частное обвинение возбуждается лицом (несколькими лицами) путем подачи в суд с соблюдением правил о подсудности жалобы о привлечении лица к уголовной ответственности. При подаче жалобы в орган дознания, следователю или прокурору она подлежит направлению в суд.

Жалоба должна содержать наименование суда, в который она подана, описание события уголовного правонарушения, место и время его совершения с указанием доказательств, просьбу к суду о принятии дела к производству, сведения о лице, привлекаемом к уголовной ответственности, список свидетелей, вызов которых в суд необходим. Жалоба подписывается лицом, ее подавшим. Анонимные жалобы к производству не принимаются.

Жалоба может содержать также просьбу о рассмотрении гражданского иска, если к жалобе приложено исковое заявление и необходимые материалы в подтверждение исковых

требований.

Жалоба подается в суд в соответствии с территориальной подсудностью дела с копиями по числу лиц, в отношении которых возбуждается дело частного обвинения.

Если частное обвинение возбуждается несколькими лицами в отношении одного и того же лица, они подают одну жалобу совместно или каждый в отдельности независимо друг от друга.

Если в отношении одного и того же уголовно наказуемого деяния правомочны возбудить частное обвинение несколько лиц и по заявлению одного из них оно уже возбуждено, остальные лица вправе вступить в уже начатое производство. В этом случае не требуется возбуждение самостоятельного производства по заявлению каждого из указанных лиц.

Обвиняемый вправе предъявить обвинителю встречное обвинение, если оно связано с предметом уголовно наказуемого деяния, по которому возбуждено производство. Обвинение и встречное обвинение должны быть разрешены одновременно. Отзыв обвинения не влияет на производство по встречному обвинению.

Частное обвинение не может быть вновь возбуждено, если оно ранее было отозвано.

Гани КАМАЛ,
ведущий специалист
Талдыкорганского городского суда.

ОСНОВОПОЛАГАЮЩИМ СТЕРЖНЕМ ПЕРВОГО ПОСЛАНИЯ ПРЕЗИДЕНТА К.К.ТОКАЕВА НАРОДУ КАЗАХСТАНА «КОНСТРУКТИВНЫЙ ОБЩЕСТВЕННЫЙ ДИАЛОГ – ОСНОВА СТАБИЛЬНОСТИ И ПРОЦВЕТЕНИЯ КАЗАХСТАНА» СЛУЖИТ ДАЛЬНЕЙШЕЕ ВЫСТРАИВАНИЕ ЧЕТКОГО И ЭФФЕКТИВНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ МЕЖДУ ГРАЖДАНАМИ И ГОСУДАРСТВЕННЫМ АППАРАТОМ.

ВАЖНАЯ РОЛЬ ДЛЯ РАЗВИТИЯ СТРАНЫ

Это первое Послание Президента Касым-Жомарта Токаева к народу. В стратегии главы государства обозначено его личное видение относительно дальнейшего развития страны. В послании были высказаны поручения парламенту и правительству об ужесточении уголовного наказания за педофилию, сексуальное насилие и другие тяжкие преступления против личности. В частности, Президент подчеркнул: Хотел бы также остановиться на следующем важном вопросе. Мы отошли от чрезмерных репрессивных мер и жесткой карательной практики правосудия. Вместе с тем в стране все еще имеют место многочисленные тяжкие преступления. Мы увлеклись гуманизацией законодательства, при этом упустив из виду основополагающие права граждан. Нужно в срочном порядке ужесточить наказание за сексуальное насилие, педофилию, распространение наркотиков, торговлю людьми, бытовое насилие против женщин и другие тяжкие преступления против личности, особенно против детей. Это мое поручение Парламенту и Правительству».

В Послании Президента больше всего импонируют его четкая структурированность и конкретность, сочетающиеся с масштабностью и комплексностью охвата проблемных зон и стратегических направлений дальнейшего поступательного движения страны. Послание Президента К.К.Токаева играет важную роль в будущем развитии Казахстана, поэтому страна, руководствуясь данным Посланием, непременно добьется больших успехов.

Айнур СЕИЛЬХАНОВА,
главный специалист
Талдыкорганского городского суда.

ПРОТОКОЛ СУДЕБНОГО ЗАСЕДАНИЯ

Протокол судебного заседания является одним из основных процессуальных документов. Данные, имеющиеся в протоколе, используются судом для обоснования вынесенных по делу судебных актов. По протоколу судебного заседания проводится проверка решений, определенных судом первой инстанции вышестоящими судьями.

В протоколе судебного заседания отражаются все процессуальные действия, которые совершались в ходе судебного разбирательства. Протокол имеет важное доказательственное значение, поэтому его содержание, порядок составления и форма должны точно соответствовать требованиям закона. Сейчас составля-

ются краткие протоколы при ведении аудиовидеозаписи судебного заседания. О каждом судебном заседании суда первой инстанции, а также о каждом отдельном процессуальном действии, совершенном вне заседания, составляется отдельный протокол. В случае же неявки в судебное заседание всех лиц, участвующих в деле, аудиовидеозапись не проводится.

По ходатайству лиц, участвующих в деле, и их представителей судом представляются копия аудиовидеозаписи и краткий протокол или протокол судебного заседания. Аудиовидеозаписи судебных заседаний используются только в целях судопроизводства для точного фиксирования хода судебного разбирательства, а

также в целях установления фактических данных в гражданском, уголовном судопроизводстве, производстве по делам об административных правонарушениях либо в рамках производства по дисциплинарному делу.

Согласно ч. 1 ст. 283 ГПК РК секретарем судебного заседания составляется протокол либо ведется краткий протокол при ведении аудиовидеозаписи судебного заседания. Протокол, краткий протокол изготавливаются компьютерным, машинописным либо рукописным способами. Лица, участвующие в деле, и представители вправе ходатайствовать об оглашении какой-либо части протокола, о занесении в протокол сведений об обстоятельствах,

которые они считают существенными для дела. Протокол должен быть изготовлен и подписан не позднее трех рабочих дней после окончания судебного заседания, а протокол об отдельном процессуальном действии – не позднее следующего дня после его совершения. По сложным делам протокол судебного заседания должен быть изготовлен и подписан не позднее десяти рабочих дней после окончания судебного заседания. Протокол подписывается председательствующим и секретарем. Все изменения, поправки, дополнения должны быть оговорены в протоколе и удостоверены их подписями.

Меруерт ТАЙЖАН,
ведущий специалист СМЭС
Алматинской области.

ҚҰЛАҚАҒЫС

МӘДЕНИЕТ ЖӘНЕ СПОРТ МИНИСТРЛІГІНІҢ СПОРТ ЖӘНЕ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ІСТЕРІ КОМИТЕТІ ЖУРНАЛИСТЕР АРАСЫНДА ҚОҒАМ ҚАЙРАТКЕРІ, ПУБЛИЦИСТ, ҚАЗАҚ СПОРТ ЖУРНАЛИСТИКАСЫНЫҢ КӨШБАСШЫСЫ СЕЙДАХМЕТ БЕРДІҚҰЛОВТЫҢ АТЫНДАҒЫ БАЙҚАУДЫҢ БОЛАТЫНЫН ХАБАРЛАДЫ.

Бердіқұлов
байқауы
асталды

Сыйлық жылына бір рет үш жеңімпазға тапсырылады. Оның ішінде екі сыйлық – мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру мақсатында қазақ тілінде жарияланған материалдарға, бір сыйлық – орыс тілінде шыққан материалға белгіленген.

*Үміткерлер әлем және Азия чемпионаттарына, әлем кубоктарына, халықаралық жарыстарға және Қазақстан біріншіліктеріне арналған жарияланымдар (очерктер, мақалалар, талдау, теле трансляциялар, телекөпірлер және т.б.),

*БАҚ-та бұқаралық спортты, балалар мен жасөспірімдер арасындағы спортты, мүгедектер арасындағы және ұлттық спорт түрлерінен ойындар (спартакиадалар, турнирлер, ұлттық спорт түрлері фестивалі, ауыл спорты) мен басқа да жарыстарға арналған материалдарды қамтуы тиіс.

*Сондай-ақ, елімізде дене шынықтыру және спорт саласының проблемаларын көтеру және оның шешу жолдарын көрсету, лицензиялық жарыстарды насихаттау (теле және радио түсірілімдер мен бағдарламалар, интернет, газет және журналдағы мақалалар мен очерктер) құпталады.

Байқауға 2019 жылы шыққан авторлық жұмыстар (кітаптар, спорттық энциклопедиялар, т.б.) да қатыса алады.

Өтініштер мен мақалалар Нұр-Сұлтан қаласы, Мәңгілік ел көшесі, Министрліктер үйі, 6 қабат, Спорт және дене шынықтыру істері комитетінің баспасөз қызметінде («2019 жылғы С. Бердіқұлов атындағы байқауға» деген белгімен) қабылданады.

Қабылдау мерзімі — 2019 жылдың 13 желтоқсанына дейін. Өтінімдерді gauban_13@bk.ru адресіне де жібере аласыздар.

Байқаудың жеңімпаздары «Сейдахмет Бердіқұлов атындағы сыйлықтың лауреаты» арнайы төсбелгісімен марапатталып, диплом және ақшалай сыйлыққа ие болады. Аталған мәліметті Спорт және дене шынықтыру істері комитеті (www.sport.gov.kz) мен Ұлттық штаттық командалар дирекциясының ресми сайттарынан таба аласыз. Лауреаттардың аты-жөні ақпарат құралдарында және жоғарыда аталған сайттарда жарияланады.

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТУРНИР

ЕКІ АЛТЫН МЕДАЛЬ ЕНШІЛЕДІ

Қазақстандық еркін күрес шеберлері Бувайсар Сайтиевтің жұлдесіне арналған халықаралық турнирде екі алтын медаль жеңіп алды, деп хабарлайды ҰОК баспасөз қызметі.

Ресейдің Красноярск қаласында еркін күрестен Олимпияда ойындарының үш дүркін жеңімпазы және алты дүркін әлем чемпионы Бувайсар Сайтиевтің жұлдесі үшін жасөспірімдер арасындағы халықаралық турнир аяқталды. Жарыс нәтижесінде қазақстандық балуандар 2 алтын және 4 қола медаль еншіледі.

57 килодағы Егор Анчугн мен 75 кило салмақтағы Мүсілім Жақсылық халықаралық турнирде топ жарса, Әди Серікұлы (41 кг), Серік Нұрасыл (57 кг), Асхаб Хаджиев (57 кг) және Әлихан Құсайыновтар (85 кг) қола жүлдегер атанды. Жалпы командалық есепте Қазақстан екінші орын алды.

<https://egemen.kz/>

ӘСКЕРИ ОЙЫН

ОН ЕКІНШІ ОРЫНҒА ЖАЙҒАСТЫ

Қытайдың Ухань қаласында ұйымдастырылған VII жазғы Бүкіләлемдік әскер ойындары өз мәресіне жетті. Олимпияда ойындары сияқты саналатын додаға әлемнің 132 мемлекетінен 8 000 білекті әскери спортшы спорттың 27 түрі бойынша сынға түсті.

Байрақты бәсекеде ел намысын қорғаған қазақстандық әскери спортшылар спорттың 11 түрі бойынша бақ сынап, жалпы саны 12 жүлде жеңіп алды. Атап айтар болсақ, боксшылардан Теміртас Жүсіпов, Асыланбек Шымбергенов, үш қарғып секіру бойынша Ольга Рыпакова, таэквондодан Руслан Жапаров алтын жүлде иеленсе, боксшылар Ділімұрат Мижитов, Абзал Құттыбеков және балуан Нұрқожа Қайпановтар күміс жүлдені қанағат тұтты. Ал балуан Айдос Сұлтанғали мен Гүлмарал Еркебаева және боксшылар Тимур Нұрсейітов, Баян Ақбаева, Аят Мыржықпаев әскери ойындарының қола жүлдегері атанды.

12 жүлде жеңіп алған отандастарымыз медаль кестесінде 12-орыннан көрінді. Жалпыкомандалық есепте Қытай құрамасы 232 медальмен (131 алтын, 64 күміс, 37 қола) көш бастады. Ресей құрамасы 157 жүлдемен (49, 51, 57) екінші, Бразилия спортшылары 82 медальмен (20, 29, 33) үшінші.

<https://egemen.kz/>

ЖАЗҒЫ ОЛИМПИАДА
ТАНЫМ БЕЛГІСІ ТАНЫСТЫРЫЛДЫ

2024 жылы Парижде өтетін Олимпиада және Паралимпиада ойындарын ұйымдастырушылар жаңа танымбелгіні (логотип) таныстырды, - деп хабарлайды Халықаралық Олимпиада комитетінің (ХОК) ресми сайты.

Танымбелгіде олимпиада алауы, медаль және Марианның жүзі бейнеленген. Марианна – француздардың бір символы.

- Медаль, алау, Марианна. Париждегі Олимпиада мен Паралимпиаданың жаңа бейнесі, - деп жазды ұйымдастырушылар жарыстың ресми twitter парақшасына.

2024 жылғы жазғы Олимпиада ойындары 26 шілде мен 11 тамыз аралығында өтеді. Паралимпиада 28 тамыз бен 8 қыркүйек аралығына жоспарланған. Айта кетейік, 2020 жылғы Олимпиада Токиода (Жапония) өтеді. Ал 2028 жылғы дүбірлі доданы Лос-Анджелес (АҚШ) қабылдайды.

КҮРЕС

ЖАРТЫЛАЙ ФИНАЛҒА ШЫҚТЫ

ВЕНГРИЯНЫҢ АСТАНАСЫ – БУДАПЕШТЕ КҮРЕС ТҮРЛЕРІНЕН 23 ЖАСҚА ДЕЙІНГІ БАЛУАНДАР АРАСЫНДА ӘЛЕМ БІРІНШІЛІГІ БАСТАЛДЫ.

Байрақты бәсекені еркін күрес шеберлері бастады. Алғашқы күні жарыс жолына шыққан жігіттеріміздің арасынан Адлан Асқаровтың ғана асығы алшысынан түсті. 57 кило салмақта белдескен жерлесіміз бастапқы сайыстардың барлығында қарсыластарына сан соқтырып, ширек финалда моңғолиялық

Занабазар Занданбудты 7:5 есебімен ұтты. Енді Адлан жартылай финалда күш сынасады. Ал Серік Бақытжанов (97 кило) пен Ілияс Жұмай (70 кило) ширек финалдық межеден аса алған жоқ. Серік ресейлік Шәміл Мұсаевтан ұтылса, Ілияс украиналық Алексей Борутаға есе жіберді. Ал Диас Асқар (79 кило) болса, алғашқы айналымда моңғолиялық Батзул Жамжинге жол берді.

БОКС

ЖАПОНИЯДА
ЖҰДЫРЫҚТАСАДЫ

Жапония астанасы Токиода бокстан Олимпиада қарсаңындағы халықаралық турнир басталды.

Аталған турнирге Ғалымбек Кенжебаев баптайтын Қазақстан құрамасы да қатысады. Күншығыс елінде Сәкен Бибосынов (52 кг), Санатәлі Төлтаев (63 кг), Айбек Оралбай (91 кг) және Римма Волосенко (60 кг) ел намысын қорғайды. Айта кетелік, Қазақстан сапынан сынға түсетін Сәкен Бибосынов жақында Екатеринбургте өткен әлем чемпионатында қола жүлдегер атанған болатын.

Материалдар интернет желісінен алынған

ӨЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

СЫРАҒАН
АЙТҚАН ЕКЕН...

Сырбай Мәуленовтің қатарлас құрбы-құрдастарына айтқан өтімді өзіл-қалжыңының бір парасын оқырмандар назарына ұсынамыз.

Белгілі каррикатурист-суретші Еркін Нұразханов ақын Сырбай Мәуленовке әлдебір уәде береді де,соңынан ол берген уәдесін орындамай, біраз уақытқа дейін ұмытып кетіпті. Сөйтіп жүргенде бірде Еркін көшеде Сырағаңа кезігіп қапты. Сонда Сырағаң шап беріп Еркіннің қолынан ұстай алып:

Айналайын, Еркін балам,
Уәдеңмен — көңіл алаң,
Сен бүйтіп алдай берсең —
Карикатураңды өзім салам, — деген екен.

Бір күні сатирик Садықбек Адамбеков Жазушылар одағының секция мәжілісінде өзінің жаңа комедиясын оқыпты. Комедия ұзақ екен. Мәжіліске қатысып отырған ақын Сырбай жалығып, жиі-жиі күле берсе керек.

— Ей, сен неге күлесің? — депті Садықбек Сырбайдың күлгенін жақтырмай. Сонда Сырбай күлкісін тыймай:

— Комедия болған соң күлмегенде қайтеміз! — депті.

Алматының Масаншы көшесінде тұратын бір жас әнші кешігіп қалғаны үшін жұмыстан шығып қалады. Келе жатып Сырбай ақынға кездесіпті.

— Ағатай, жәрдем етіңізші? — деп жалынады. Сонда Сырбай:

«Көшесінде Масаншы
Тұрушы еді жас әнші.
Шырылдатпай байғұсты,
Қайта орнына алсаңшы?» —

деп жазады да: «Осыны директорыңа апарып бер»,— дейді. Ертеңінде әлгі жас әнші Сырбай ағасына:

— Ағай, рақмет! Қызметіме қайта қабылдандым! — деп мәз болып телефон шалыпты.

Белгілі драматург Қапан Сатыбалдинмен ақын Сырбай Мәуленов бірде сапарлас боп, ел жаққа жол тартып бара жатады. Ұзақ жолда Қапекең жазып жатқан өзінің жаңа бір пьесасының желісін ұзақ-сонар әңгіме етеді. Сөз арасында:

— Пьесада төрт қазақты өлтіргеніме қалай қарайсың, Сырбай... Осыным артық емес пе? — деп сұрапты ұйқылы-ояу отырған Сырбайдан:

Сонда Сырағаң, бүлк етпей:

— Қапеке, бүкіл қазақты қырып тастасаңыз да еркінізде ғой, — деп жауап беріпті.

ЖАДЫҢЫЗДА БОЛСЫН

МЫНАДАЙ КЕҢЕСТЕРГЕ
ҚҰЛАҚ АСПАҢЫЗ

Қазір бәрі ақылды. Қай жазбаны оқысаңыз да, қай жерге барсаңыз да былай істемеңіз, осылай істеңіз деп өлге ақыл үйретіп жүрген адамды көресіз. Біз сіздерге бүгін кері ақыл айтамыз.

Көлігіңіз ескіріп қалмай тұрғанда сатып жіберіңіз

Не үшін сату керек екен? "Атың жаман болса сатып құтыласың" деген, ал көлік ескірсе неге оны бірден жаманға балау керек? Көлікті тек жөндеуге шектен тыс көп ақша жұмсайтын жағдайда ғана сатып жіберуге болады.

Тауарды артығымен сатып алып, науқандарға қатысыңыз

Америка зерттеушілері жүргізген тәжірибеде көптеген отбасы тауарды көтерме бағамен аламыз деп біраз қажетсіз нәрсе алып тастайтыны дәлелденген. Адамдар кейін көп жұмсамау үшін қазір біраз жұмсап қалуға үйренген. Ал науқандық (акция) тауарлардың көпшілігі «арзанның сорпасы татымайды» дегеннің керін келтіреді.

Депозитке ақша жинап, үй алыңыз

Үй алу үшін оның жөндеу жұмыстары, салық, коммуналдық қызметтері бар екенін де естен шығармаңыз. Егер үй алғаннан кейін артық қозғала алмай қалатыныңызды сезсеңіз, асықпаған жөн.

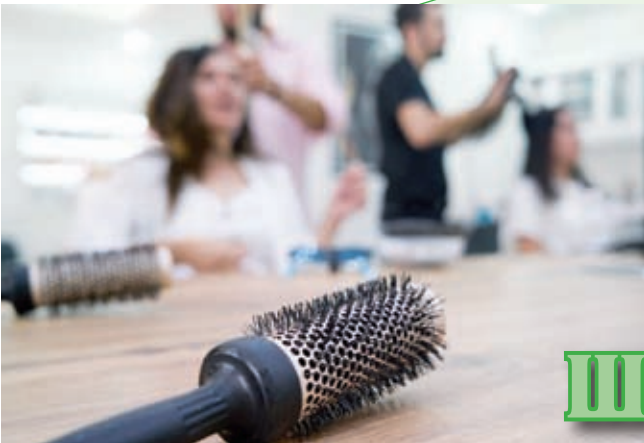
Қарызды достарыңыздан не туыстан алыңыз

Егер жедел түрде ақша қажет болса, дос-туысты жағалайтынымыз белгілі. Алайда қазір қарызға ақша беретін басқа да нұсқалар көп. Ақша жүрген жерде ұрыс-керіске де орын табылып қалуы ықтимал, бұл сізге керек пе?

Үнемдегіңіз келсе, барлығын қолдан жасаңыз

Иә, кей нәрселерді өз қолымызбен жасап алуға болады. Алайда оған кететін уақыт пен сапасы сол үнемдегеніңізге тати ма, осыны ойланып алыңыз.

ШЕБЕРДЕН КЕҢЕС

Шеберге өзіңізге ұнамайтын үлгілерді көрсетіңіз

Салонға барар алдында өз шашыңыз қандай болғанын қалайтыныңызды анықтап, соған ұқсайтын 3 фото табыңыз. Сонымен қатар қандай болғанын мүлде қаламас едіңіз, сол бейнеге ұқсайтын суретті де тауып, шаштаразға көрсетіп қойсаңыз, сізге нақты қандай қызмет керек екенін білу қиынға соқпайды.

Шаштаразға демалыс күндері бармаңыз

Әсіресе сенбі күні шаштараздың той-томалаққа қатысты талпырысы көп болады. Сіз де көптің бірі боп қалсаңыз, ол өз жұмысына дұрыс назар аудармай, ұзақ уақыт бөле алмай, ойыңыздағыдай қызмет көрсетпеуі мүмкін. Егер жай ғана шаш үлгіңізді не имиджіңізді өзгерту мақсатында барар болсаңыз, аптаның басқа күнін белгілеңіз.

Шаштаразға барар алдында сауатсыздыққа жол бермей, біраз ақпаратпен танысып алыңыз. Ал шаш күтіміне қатысты өз түсінігіңіз қалыптаспаған болса, жұмыс барысында олай істеңіз, бұлай істеңіз деп араласпай, жай ғана шеберге сенім артыңыз.

Шашты дұрыс жуыңыз

Дұрысы бір рет емес, екі рет жуу. Әр сусабынның сыртында қандай қасиетке ие екені жазылып тұрғанымен, ол жалған, нәтижесі байқалмайды деп ойлауыңыз мүмкін. Демек сіз бір-ақ рет жуғансыз. Шашты бірінші рет жуғанда

ШАШ КҮТІМІ

кірі кетеді, екінші рет жуғанда сусабынның пайдалы қасиеттері шашқа сіңеді.

Басқа массаж жасаңыз

Шаштың түбін қатайтып, өсіру үшін массажды тұзбен жасасаңыз нәтижесі керемет болады. Шашты жылы сумен сулаңыз. Құрғақ орамалмен сүртіңіз. Бас терісіне теңіз тұзын жағыңыз. 10 минут шамасында басқа массаж жасап, шашты жуып тастаңыз.

Шаштаразға артық ақша төлеудің қажеті жоқ

«Зиянды» шаштардан арылу арқылы ғана шашым жақсы өседі деп қателеспейсіз. Шаштың сапасы бас терісімен қатар шаш ұшына да байланысты болуы мүмкін. Сол себепті күрделі процедураларға қарағанда, қарапайым шашты қысқартудың өзі жеткілікті болуы мүмкін.

БІЛЕ ЖҮРІҢІЗ

ҚҰЛАҚТА ШУЫЛ НЕ ШЫҢЫЛ ПАЙДА БОЛУЫ ДЕНІ САУ КЕЗ КЕЛГЕН АДАМДА КЕЗДЕСУІ МҮМКІН. ДЕНЕДЕГІ ҚАН АЙНАЛЫМЫНЫҢ ДАУЫСЫ КЕЙДЕ ҚҰЛАҚҚА ОСЫЛАЙ ЕСТІЛЕДІ. ЕГЕР ҚҰЛАҒЫҢЫЗ ЖИІ ШЫҢЫЛДАЙТЫН БОЛСА, ДӘРІГЕРГЕ КӨРІНУ ҚАЖЕТ, СЕБЕБІ ОЛ ӘЛДЕБІР АУРУДЫҢ БЕЛГІСІ БОЛУЫ ҒАЖАП ЕМЕС.

Құлақ неге шыңылдайды?

Өз-өзіңізге диагноз қоймай тұрып, құлақ шыңылдауына себеп болар мына жайларды шолып өтіңіз:

- Есту аймағында құлық жиналуы;
- Қатты дыбыс шығатын жерде жүру;
- Антидепрессант қабылдау;
- Құлақтың қабынуы не бұлық;
- Мойын ауруы;
- Гипертония.

Егер дәрігер айтарлықтай ауру белгісін айтпаса, бұл келеңсіздікпен өзіңіз күресе аласыз.

— Ақ шуыл (белый шум) қосу, вентилятор не теледидар дауысын қоюға болады немесе интернеттен кез келген түрін тыңдаңыз.

— Музыка қосып, өзіңізге терапия жасаңыз.

— Ұйқыңызды жақсылап қандырыңыз.

Материалдар Massaget.kz сайтынан алынды